Vrijednost vremena kod učenjaka

Abdu-l-Fettah ebu Gudde

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rekao je vezir Salih Jahja ibn Hubejre: ''A vrijeme je najdragocjenije što ti je povjereno na čuvanje, a vidim ga najlakšim tebi za trošenje".

Vrijednost vremena kod učenjaka

Abdul-Fettah ebu Gudde

Predgovor recenzije

بسم الله الرحمن الرحيم

Hvala Allahu, Jednom Jedinom, Onom Koji je stvorio i uredio sve, Onom Koji je podučio čovjeka onome što nije znao, Onom Koji nam je dao blagodati koje nikako ne možemo nabrojati, i neka je salavat i selam, na našeg Poslanika Muhammeda, koji je podučio čovječanstvo onom šta je dobro i koji je podučio čovjeka kako treba da bude čovjek, i neka je salavat i selam na njegovu porodicu, ashabe i sve one koji slijede njegovu uputu do Sudnjeg dana. A zatim:

Današnje zajednice u kojima su nestale dobrobiti, pa je čovjek počeo u njima da se zadovoljava neznanjem, izabrao je mrak nad svjetlošću, zabludu nad uputom, udaljio se od osnova svoje vjere i sunneta njegovog Vjerovjesnika, pa je počeo da slijedi svoje strasti i puste želje, ostavio je svoju dušu i razum šejtanu koji se poigrava s njima kako hoće i kada hoće, zadovoljio se dunjalukom kao da će na njemu vječno ostati, poželio sam da podsjetim na prvu riječ koja je objavljena s nebesa Muhammedu, sallallahu alejhi we sellem, a to je riječ اقرأ (uči, čitaj), riječ koja je sastavljena od četiri harfa, međutim u njenom značenju sadrži ono što pokreće brda i mijenja dunjaluk u cjelini.

Uči – znači ustani i promijeni sebe.

Uči – znači ustani i promijeni svoju zajednicu.

Uči – znači ustani i promijeni svijet.

Da, ta promjena se neće desiti osim ako svaki tren našeg života ne bude posvećen znanju, razmišljanju,

čitanju i promatranju, osim ako naše vrijeme ne bude dragocjenije od duša i od bilo čega što posjedujemo, osim ako ne budemo znali da su ti trenuci zapravo ono što čini naš život, to su minuti našeg vijeka koji ako propadnu propada naš vijek, dunjaluk i ahiret.

Vrijeme je to s čim se Allah zakleo na više mjesta u Svojoj plemenitoj Knjizi. Zašto?? Zato jer svaki trenutak koji prođe pored nas ako nije ispunjen s hajrom sigurno je ispunjen sa šerom, propašću i kajanjem.

A kada se budu polagali računi neće imati vremena za bježanje! Gdje možemo pobjeći? Gdje možemo naći utočište nakon što smo izgubili beskorisno svo to vrijeme?

Vratimo se životu onih koji su izašli iz medresa i fakulteta Kur'ana i Sunneta, da bi nam to bilo najbolji primjer kojeg se moramo pridržavati i kojeg ćemo slijediti u ovoj zajednici koja se zadovoljava neznanjem, da bismo vidjeli kako su oni iskorištavali svoje vrijeme i svoje trenutke, čak poslednje trenutke života posvećivali su znanju, podučavanju, učenju, uputi i istini, i da bismo uspjeli i na dunjaluku i na ahiretu.

Molim Allaha da nam pomogne da se okoristimo od naših životnih vjekova i našeg vremena kako ne bi otišlo beskorisno i uzalud i kako ne bismo bili od onih koji će propasti. Amin!

Moja poslednja dova je: Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova.

Predgovor petom izdanju

Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova, posjedniku svake pomoći i olakšanja i neka je potpuni blagoslov i mir na Muhammeda, Vjerovjesnika, donosioca radosne vijesti i opomene, neka je salavat na njegovu porodicu, na njegove ashabe i na sve ostale koji su na njegovom blistavom Pravom putu do Sudnjeg dana.

Neka Allah nagradi od nas svakim dobrom ulemu ovog Muhammedovog ummeta, one čiji je život bio častan i djela dobra, njihovo znanje korisno a njihovo vrijeme plodonosno. Oni su najbolji primjer i ono što bodri korisnike i tragaoce u njihovom životu i poslije njihove smrti, a Allah im jamči da će im obilno dati pljusak milosti i zadovoljstva i da će ih nastaniti u najviša mjesta u Džennetu, i jamči im da ćemo ih voljeti i uzeti za primjer u ispravnom govoru, djelu, znanju i ahlaku.

Potom: Ovo je peto izdanje moje knjige 'Vrijednost vremena kod učenjaka' u kojem sam pridodao veoma važne bilješke i naslove odlomcima.

Stavio sam redosljed vijesti njihovog života u skladu s godinom smrti i nisam knjigu sastavljao prema temama kako bi se u njoj vidjelo da halefi (oni koji slijede selefe, dolaze poslije selefa) slijede selefe (naši ispravni prethodnici) u brizi ove velike osobine (čuvanje vremena) kod učenjaka.

I molim Allaha, azze we dželle, da ovo primi kao dobro djelo, da me opskrbi iskrenošću u ovom i u ostalom što sam napisao ili obavio, i da me učini od onih čija svjetlost ide ispred njih i s njihove desne strane na Danu polaganja računa, s Njegovom dobrotom i dobročinstvom, a On je najmilostiviji među milostivim.

Vrijednost vremena

Vrijednost vremena

Ovaj mali naslov sadrži u sebi mnoga i raznovrsna značenja i rasprave i predmet je razgovora o njemu. Vrijednost vremena kod filozofa je drugačija od vrijednosti vremena kod trgovaca, a drugačija kod poljoprivrednika, drugačija kod industrijalaca, drugačija kod vojnika, drugačija kod političara, drugačija kod omladine i kod starijih ljudi i drugačija kod onih koji tragaju za znanjem i kod učenjaka.

Ovaj moj govor 'Vrijednost vremena' sam posvijetio onima koji tragaju za znanjem i učenjacima što je i dovoljno, nadajući se da će to biti podrška visokim ambicijama naše snage, omladine, koja traga za znanjem, pogotovo u ovim danima kada su malaksale ambicije onih koji tragaju za znanjem, kada su trudbenici postali lijeni i kada je rijedak primjer onih koji sagorijevaju od želje za znanjem. Umrla je inteligencija, raširila se lijenost i mlitavost i usljed toga se pojavila slabost i nazadnost u redovima učenjaka i njihovog uticaja, pa zato kažem:

Blagodati Uzvišenog Allaha prema Svojim robovima su mnogobrojne i ne mogu se nabrojati. I čovjek ih ne može nabrojati niti može shvatiti njihovu suštinu zato jer su one mnogobrojne, nepkrekidne i jednostavne, s njima Allah nastavlja dobročinstvo, a i zbog nesklada ljudskih shvatanja o njima. Rekao je Uzvišeni Allah istinu kada je rekao:

وَإِن تَعُدُّواْ نِعْمَتَ اللّهِ لاَ تُحْصُوهَا إِنَّ الإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ{34}

"Ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan." (Ibrahim – 34)

Sporedne i glavne blagodati

Postoje sporedne i glavne blagodati, pa je od sporednih blagodati: Bogastvo u znanju tijelu i imetku, čuvanje dobrovoljnih namaza i ibadeta kao što su noćni namaz, povećanje učenja Kur'ana, spominjanje Uzvišenog Allaha, čuvanje prirodnih sunneta na licu, rukama i bokovima, praktičnih sunneta poput namirisavanja ljudi kod sastanaka i rukovanje prilikom susreta, ulazak u mesdžid desnom nogom i izlazak iz njega lijevom nogom, otklanjanje neugodnosti s puta i slično tome od edeba, sunneta, pohvalnih djela i nekih fardova, sve su to sporedni dijelovi blagodati, a koja je najveća blagodat od sporednih blagodati kod onih koji ih poznaju?

Glavne blagodati

Što se tiče glavnih blagodati one su također mnogobrojne i ne mogu se nabrojati: Vjerovanje u Uzvišenog Allaha i vjerovanje u ono što je došlo od Njega i rad po onom što proizilazi iz toga, što je propisao fardom i naredio, da je uzvišen i slavljen On.

Od glavnih blagodati također je: Blagodat zdravlja i vitalnosti od kojih su očuvanost sluha, vida, srca i organa i ove blagodati su osovina pokretanja čovjeka i osnov okorišćavanja od svojeg postojanja.

Od glavnih blagodati su: Blagodat znanja i to je najveća blagodat na kojoj se zasniva sav ljudski progres i njegova sreća na dunjaluku i ahiretu, pa je znanje velika blagodat, u kakvom god bio obliku, rezultat znanja je blagodat, njegovo širenje među ljudima je blagodat i

sl.tome. Postoje mnogobrojni primjeri za glavne blagodati ali neću odugovlačiti s njihovim spominjanjem pazeći na vrijednost vremena.

Najveće glavne blagodati

Od glavnih blagodati, naprotiv od najvećih i najskupljih blagodati je, blagodat vremena, kojem sam posvetio ove stranice govoreći o njegovoj vrijednosti, posebno njegovoj vrijednosti za tragaoce znanja i učenjake.

Vrijeme je životni vijek, poprište ljudskog postojanja, trg njegove sjenke i opstanka, njegove koristi i korišćenja. Uzvišeni Kur'an je ukazao na najveću blagodat od ovih glavnih blagodati, ukazao je na visinu njegovog značaja u odnosu na ostale, pa su došli mnogobrojni ajeti koji ukazuju na vrijednost vremena, na njegovu visoku moć i njegov veliki uticaj.

Nekoliko ajeta u kojima je spomenuta vrijednost vremena

Na ovom mjestu ću uzeti samo nekoliko ajeta, kaže Uzvišeni darujući Svojim robovima ovu veliku blagodat:

اللّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ
مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقاً لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الأَنْهَارَ {32} وَسَخَّر لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَآئِبَينَ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ
وَالنَّهَارَ {33} وَآتَاكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّواْ نِعْمَتَ اللّهِ لاَ تُحْصُوهَا
إِنَّ الإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ {34}

Vrijednost vremena

"Allah je Stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite /32/ i daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom. /33/ I daje vam od svega onoga što od Njega išćete, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali.- Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan. /34/" (Ibrahim 32-34)

Pa je, slavljen da je On, nabrojao sa Svojim velikim blagodatima blagodat noći i dana, a to je vrijeme o kojem govorimo i u kojem govorimo, u njemu prolazi ovaj veliki svijet od početka svog začetka ka kraju svog završetka.

Rekao je Uzvišeni potvrđujući ovu veliku blagodat u drugom ajetu:

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ{12}

"On čini da se noći i danom koristite, i Suncem i Mjesecom, a zvijezde su volji Njegovoj potčinjenje – to su uistinu dokazi za ljude koji pameti imaju." (En-Nahl 12), pa je ukazao na kraju ajeta da su to blagodati u kojima su dalekosežni dokazi za one koji pameti imaju i koji razmišljaju.I rekao je, slavljen da je On:

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلاً مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلاً{12}

" I mi smo noć i dan kao dva znamenja učinili: znamenje za noć smo uklonili, a znamenje za dan svo vidnim učinili kako biste mogli tražiti od Gospodara svoga blagodati i da biste broj godina znali i da biste vrijeme računali i sve smo potanko objasnili." (El-Isra'a 12)

I rekao je, slavljen da je On:

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ
وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ{37}

"A od Njegovih znakova su noć i dan, i Sunce i Mjesec. Ne činite sedždu ni Suncu ni Mjesecu, već činite sedždu Allahu, Koji ih je stvorio, ako želite samo Njemu ibadet činiti. " (Fussilet 37)

Pa se, slavljen da je On, pohvalio da je on Vladar vremena i prostora i onog što je u njima, pa je rekao:

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ{13}

"Njemu pripada sve što postoji u noći i danu; On sve čuje i sve zna." (El-En'am 13)

Allahova grdnja nevjernicima jer su uzaludno potrošili svoje živote

Rekao je Uzvišeni obraćajući se nevjernicima i koreći ih jer su uzaludno potrošili svoje živote i takmičili su se u njima u nevjerstvu, i nisu izašli iz nevjerstva i ušli u iman uprkos dugom životu, i doista im je Allah dao dosta vremena i dug život, pa je rekao, slavljen da je On:

Vrijednost vremena

أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ{37}

"A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje? Zato iskusite patnju, zulumćarima nema pomoći." (Fatir 37)

Pa je, slavljen da je On, učinio životni vijek obavezom za razmišljanje i pažljivo promatranje, pozornicom imana i sjećanja, pa je učinio životni vijek, a to je vrijeme u kojem živi čovjek, dokazom protiv čovjeka, kao što je postojanje poslanstva i opominjanja učinio dokazom protiv njega također.

Rekao je hafiz ibn Kesir tumačeći ovaj plemeniti ajet: 'Ukoliko biste živjeli na dunjaluku vjekovima i bili od onih koje se koriste istinom okoristili biste se njom u periodu vašeg životnog vijeka!' Rekao je Katade: 'Znajte da je dug vijek dokaz, pa se utječemo Allahu da se osramotimo dugim životom.'

Allah se opravdao onom ko doživi 60 godina života

Prenio je imam Buhari u svom 'Sahihu' od ebu Hurejre r.a. da je rekao:

قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((أعذر الله عزّ وجلّ إلى امرىء أخّر عمره حتى بلغه ستين سنة)).

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem: ***'Uzvišeni Allah se opravdao osobi kojoj je dao***

životni vijek sve dok nije dostigla 60 godina', i prenio je imam Ahmed u svom 'Musnedu' od ebu Hurejre da je rekao također:

قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم: ((من عمّره الله تعالى ستين سنة، فقد أعذر إليه في العمر)).

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu aljehi we sellem: ***'Koga Uzvišeni Allah poživi 60 godina opravdao mu se davajući mu dug život',*** znači nestalo je opravdanja i isprike i nije više ostalo mjesta za isprikom ako mu da vremena tokom čitavog života.

Uzvišeni Allah se kune vremenom da bi objasnio njegovu veličinu i važnost

Postoji mnogo ajeta koje nismo spomenuli ranije u kojima se upozorava na veličinu ove glavne blagodati, a dovoljno ti je da znaš da se doista, Allah, slavljen da je On, kune vremenom u njegovim različitim periodima, u Svojoj plemenitoj Knjizi, u mnogobrojnim ajetima, obaveštavajući da je vrijeme doista nešto veliko i upozoravajući na njegovu važnost, pa se Uzvišeni kune: noći, danom, zorom, sabahom, večernjim sumrakom, poodmaklim jutrom i vremenom, i od toga je Njegovo govor:

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى{1} وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى{2}

"Tako mi noći kada sve sakrije i tako mi dana kad svane " (El-Lejl 1-2)

وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ{33} وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ{34}

Vrijednost vremena

"I noći kada mine i zore kada osvane." (El-Mudessir 33-34)

وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ{17} وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ{18}

"I noći kada ona veo spušta i zorom kad diše." (Et-Tekvir 17-18)

فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ{16} وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ{17}

"I kunem se rumenilom večernjim i noći i onim što ona sakuplja." (El-Inšiqaq 16-17)

فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ{16} وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ{17}

"Tako mi zore i deset noći. " (El-Fedžr 1-2)

وَالضُّحَى{1} وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى{2}

"Tako mi jutra i noći kad se utiša." (Ed-Duha-2)

وَالْعَصْرِ{ 1} إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ{ 2} إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ{3}

"Tako mi vremena, čovjek je doista na gubitku." (El-Asr 1-2)

Napominje se da je zaista sve čime se Allah zakleo od vremena od najveće važnosti, a On se kune vremenom u dvije mnogo važne stvari, prva je: Opravdanje Allahovog poslanika, neka je na njega salavat i selam, da ga nije napustio njegov Gospodar kao što su to mislili mušrici i neprijatelji, a druga stvar je objašnjenje da je

svaki čovjek na gubitku i propao osim onih koji vjeruju i rade dobra djela, pa kaže, slavljen da je On, kuneći se vremenom:

وَالضُّحَى{1} وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى{2} مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى{3}

"Tako mi jutra i noći kada se utiša. Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo." (Ed-Duha 1-3)

Također je rekao:

"Tako mi vremena! Doista je čovjek na gubitku, osim onih koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (El-Asr 1-3) Rekao je učenjak umeta i tumač Kur'ana Abdullah ibn Abbas r.a. Riječ 'El-Asr' ovdje označava vrijeme.

Razijevo objašenjenje vrijednosti vremena i njegovog visokog značaja

Rekao je imam Fahruddin er-Razi, Allah mu se smilovao, u svom tefsiru,[1] u tefsiru sure' El-Asr':

Allah Uzvišeni se kune s riječju 'El-Asr' a to je vrijeme, i ono što je u njemu od čuda, jer su u njemu sreća i nesreća, zdravlje i bolest, bogastvo i siromaštvo, i doista je životni vijek vrijeme neprocjenjive vrijednosti.

Kada bi potrošio hiljadu godina života u stvarima koje nemaju nikakve vrijednosti, potom se pokajao i potvrdila ti se sreća u poslednjem trenutku tvog života, ostaćeš u Džennetu zauvijek, i saznaćeš da je doista najuzvišenije nešto u tvom životu taj trenutak. Vrijeme je

[1] Veliki tefsir koji se zove –Mefatihu-l-gajb' 33/84

blagodat od glavnih blagodati, pa se zato Allah kune njime i upozorava, slavljen da je On, da su noć i dan prilike koje propušta čovjek! Doista je vrijeme dragocjenije od prostora pa se zakleo njime jer je vrijeme čista blagodat koja nema nedostataka nego je čovjek taj koji je propao i koji je nepotpun.

Ovo je samo dio od onog što je došlo u plemenitoj Knjizi i što je ukazalo na vrijednost vremena, doista je ono od glavnih i najuzvišenijih blagodati.

Ono što je došlo u čistom sunnetu od vrijednosti vremena

Što se tiče sunneta on je objasnio vrijednost vremena mnogo jasnije i razumljivije, prenijeli su imam Buhari, Et-Tirmizi i ibn Madže od ibn Abbasa r.a. da je rekao.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم : ((نعمتان مغبونٌ فيهما كثيرٌ من الناس : الصّحة والفراغ)).

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem: ***"Dvjema blagodatima su mnogi ljudi obmanuti, a to su zdravlje i slobodno vrijeme."***

Pa je vrijeme velika blagodat i dobročinstvo, ne poznaju je niti je iskorišćavaju u potpunosti osim oni rijetki koji su uspjeli, kao što je na to i ukazao tekst hadisa, te kaže: ***"Obmanuti su njima mnogi ljudi,"*** znači da su oni koji su se okoristili od toga malobrojni i da je doista veliki broj ljudi nemaran i obmanut njima.

Smrtonosna briga za vremenom kod pobožnjaka i razboritog čovjeka

Rekao je imam ibnu-l-Qajjim, Allah mu se smilovao, u svojoj knjizi 'Medaridžu-s-Salikin' govoreći o stepenima brige i njenim dijelovima za mnoge stvari pa je spomenuo brigu za vremenom govoreći:

"Briga za vremenom koje je prošlo! To je smrtonosna briga, doista vrijeme brzo protiče - ponosno, sporog povratka. A vrijeme kod pobožnjaka je vrijeme ibadeta i zikra, a kod onog koji traži Allahovo zadovoljstvo vrijeme je približavanje Allahu, halke zikra i odanost Allahu cijelim srcem. Vrijeme je njemu nešto najuzvišenije, brine za njime da mu ne prođe bez ibadeta! A ako prođe vrijeme ne može ga nadoknaditi nikada jer drugo vrijeme zahtijeva svoju posebnu obavezu, te ako mu prođe vrijeme nema načina da ga nadoknadi."

Smrtonosna briga znači da doista njeni tragovi liče ubijanju jer tuga koja se javi usljed izgubljenosti vremena je smrtonosna, naročito ako onaj koji tuguje zna da doista nema načina da nadoknadi propušteno vrijeme.

Također, briga za propuštenim je novo propuštanje, kao što je rečeno: 'Zauzetost pokajanjem zbog propuštenog vremena je gubljenje trenutnog vremena!' Zato je rečeno: 'Vrijeme je kao sablja, ako ga ne iskoristiš uništit će te.'

Vrijeme ubija čovjeka, čini da isčezuje, pa ko je nemaran prema sebi prošlo je njegovo vrijeme i povećala se njegova prolaznost, njegova propast je postala jača, pa kako je njegovo stanje kad bude siguran u količinu onog što je propustio? Zatražio je povratak pa je zatvoren put između njega i povratka! I zatražio je da dosegne ono što

je prošlo, a kako se može vratiti jučerašnji dan u novi dan?

وَأَنَّى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ{52}

"A šta će im biti od koristi kada je život na Zemlji bio i prošao?" (Sebe' 52) I zabranjeno mu je ono što voli i što ga čini zadovoljnim, i saznao je da ono što je posjedovao nije odgovarajuće za pametnog čovjeka da posjeduje, pa je zatvoren put između njega i onog za čim ima želju i apetit.

O kakve li žalosti, ne postoji način da se nadoknadi
ono što je prošlo
A kada bi se moglo vratiti tuga bi bila lako
podnošljiva.

Sve što dolazi prolazi brzo, prolazi brže od oblaka, i ide vrijeme sa onim što je u njemu, i neće ti se vratiti ništa od njega osim njegovog uticaja i propisa, pa odaberi za sebe ono što će ti se vratiti od tvog vremena, ta ono će se vratiti tebi bez ikakve sumnje, zato će se reći sretnima u Dzennetu:

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئاً بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ{24}

"Jedite i pijte radosni za ono što ste u danima minulim zaradili." (El-Haqqa 24), a reći će se nesretnicima grješnicima u vatri:

ذَلِكُم بِمَا كُنتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَمْرَحُونَ{75}

"To vam je zato što ste se bez ikakva osnova na Zemlji veselili i drski bili." (Gafir 75)

Svaka dobrobit se sastoji od vremena, pa ko ga potroši uzalud nikada ga neće nadoknaditi

Rekao je imam ibn Qajjim također u svojoj knjizi 'Bolest i lijek': "Najuzvišenije, najveće i najkorisnije razmišljanje je ono koje te podsjeća na Allaha i na ahiret, te tako postoje vrste onog što te podjeća na Allaha.......peta vrsta: 'Razmišljanje o obavezi vremena i njegovoj funkciji, voditi punu brigu o njemu, pa onaj koji je spoznao Allaha iskorištava svoje vrijeme, a ako ga uzalud potroši i izgubi izgubio je sve dobrobiti jer se doista svaka dobrobiti sastoji od vremena, pa kada je prošlo vrijeme nije se nadoknadilo.'

Rekao je imam Šafija, Allah bio zadovoljan njime: 'Družio sam se sa sufijama i nisam se okoristio od njih ništa osim dvije stvari, prva je njihov govor: ***'Vrijeme je sablja, ako ga ne iskoristiš uništit će te'***, pa je spomenuo drugu stvar: ***'Ako ne zaposliš svoju dušu istinom ona će te zaposliti neistinom.'***

Pa je čovjekovo vrijeme zapravo njegov životni vijek, sredstvo njegovog vječnog života u stalnim blagodatima ili sredstvo njegovog bijednog života u bolnoj kazni. I ono prolazi brže od oblaka, pa što bude od njegovog vremena za Allaha i u ime Allaha, to je onda njegov život i životni vijek, a mimo toga se ne ubraja u njegov život makar i živio dugo jer on živi životom životinja. Vrijeme koje provede u spavanju i besposlici je bolje od njegovog vremena koje provede i potroši u nemarnosti, zadovoljavanju strasti i pustim željama i njemu je bolja smrt od života. Ako rob koji klanja ima udio u namazu samo onoliko koliko je bio priseban u

njemu onda ovaj ima udio u životu onoliko koliko je u njemu radio za Allaha i u ime Allaha.

Težnja selefa za čuvanjem vremena i njegovim ispunjavanjem dobrim djelima

Selefu-s-salih i ostali na njihovom putu od halefa su ljudi koji su najviše pazili na čuvanje vremena i njegovo ispunjavanje hajrom, svejedno da li se radilo o njihovom učenjaku ili pobožnjaku, natjecali su se s vremenom i otimali su trenutke žudeći za čuvanjem vremena i pazeći da ne ode od njih bez ikakve koristi.

Zadrži Sunce dok budem pričao s tobom

Preneseno je od Amira b. Abdi Qajsa, jednog od tabi'ina, pobožnjaka da mu je rekao neki čovjek: 'Pričaj sa mnom, pa mu je rekao Amir b. Abd Qajs: 'Zaustavi Sunce.' – znači zaustavi mi Sunce i spriječi ga da ide dok budem razgovarao s tobom jer je doista vrijeme stalno pokretno i prolazno i ne vraća se nakon što prođe pa je gubitak vremena gubitak koji se ne može nadoknaditi niti nadomjestiti jer svako vrijeme ima posao koji ga ispunjava.

Ibn Mes'udova tuga za danom koji prođe od njegovog života

Rekao je ashab El-Halil Abdullah b. Mes'ud, Allah bio zadovoljan njime: 'Nisam se rastužio zbog ničega kao zbog dana u kojem je zašlo Sunce, umanjio se moj životni vijek a nisam u njemu povećao moja dobra djela.

Noć i dan rade za tebe pa radi u njima

Rekao je pravedni halifa Umer bin AbdulAziz, Allah bio zadovoljan njime: 'Doista noć i dan rade za tebe pa radi u njima.'

O sine Ademov ti si samo malo dana

Rekao je El-Hasan El-Basri, Allah bio zadovoljan njime: 'O sine Ademov! Doista si ti samo malo dana, pa kada ode jedan dan otišao je jedan dio tebe.' I rekao je također: 'Zatekao sam narod koji je više žudio za čuvanjem vremena nego što vi žudite za dinarima i dirhemima.'

Hammad b. Seleme ili je govorio ili je čitao ili činio tesbih ili klanjao

Rekao je hafiz Ez-Zehebi u djelu 'Tezkiretu-l-Hufaz' i biografiji imama muhaddisa Hammada bin Seleme el-Basrija: 'Imam, muhaddis, gramatičar, hafiz, šejhul islam, rodio se 91 h. a umro je 167 h. On je prvi sa ibn ebi Arubom počeo pisati djela, bio je mnogo vješt i jak u poznavanju arapskog jezika, jakog razimijevanja i rječit, nosilac sunneta i bio je pobožnjak od pobožnjaka.

Rekao je njegov učenik Abdu-r-Rahman b. Mehdi: 'Kada bi se reklo Hammadu:' Doista ćeš umrijeti sjutra, ne bi bio u stanju da poveća nešto od svojih djela.'[2] Rekao je Musa b. Ismail et-Tebuvzekijj: 'Ako bi vam

[2] Ovim se misli da je stalno ibadetio i cinio dobra djela tako da ništa ne bi više mogao povećati od svojih djela

rekao: 'Doista nisam vidio Hammada b. Seleme da se smije, rekao bih istinu, uvijek je bio zauzet, ili je govorio ili čitao ili činio tesbih ili je klanjao, bio je podijelio dan na to. 'Rekao je Junus El-Muedib: 'Umro je Hammad b. Seleme a bio je u namazu, Allah mu se smilovao.'

Najteži trenuci El-Halilu b. Ahmedu su trenuci u kojima je jeo

Rekao je ebu Hilal El-Askerij u svojoj knjizi 'El-Hissu ali talebi-l-ilm we-l-idžtihad fi džem'ihi': El-Halil b. Ahmed – El-Ferahidi El-Basrijj je bio jedan od oštroumnih i pametnih ljudi u svijetu, rodio se 100 h. a umro je 170 h. Allah mu se smilovao, - kazao je: 'Najteži trenuci su mi trenuci u kojima moram jesti.' Pa neka je Uzvišen Allah, kako je samo bilo žestoko nastojanje za znanjem kod njega? I šta je to što je izazivalo brigu za vremenom kod njega?

Ebu Jusuf u trenucima svoje smrti raspravljao je o fikhskom pitanju

Ovo je imam ebu Jusuf el-Qadi (Jaqub b. Ibrahim El-Ensari El-Kufi potom Bagdadi) rodjen je 113 h. a umro je 182 h. Allah mu se smilovao, bio je učenik imama ebu Hanife i širio je njegovo znanje i mezheb, bio je kadija trojici halifa iz abasijske dinastije: El-Mehdi, El-Hadi i Er-Rašid i bio je prvi koji je nazvan 'vrhovnim kadijom,' a govorilo se o njemu 'vrhovni kadija na dunjaluku.'

Raspravljao je, a bio je u poslednjim trenucima svog života, o fikhskoj mes'eli nadajući se da će se neko

okoristiti od nje ili je naučiti, i ostavio je poslednje trenutke svojeg života za učenje i obnavljanje znanja, za korist i iskoriščavanje.

Rekao je njegov učenik El-Qadi Ibrahim b. El-Džerah El-Kufi potom El-Misri: 'Razbolio se ebu Jusuf pa sam otišao da ga posjetim, našao sam ga onesviješćenog, a kada je došao sebi rekao mi je: 'O Ibrahime! Šta kažeš o mes'eli?' Rekao sam: 'Zar u ovakvom stanju?!' Rekao je: 'Nema ništa loše u tome, učimo kako bi s time uspio onaj koji želi uspjeti?'

Potom je rekao: 'O Ibrahime, šta je bolje kod kamenovanja šejtana – rukn prilikom obavljanja hadždža – da li je bolje da se bacaju kamenčići pješice ili jašući?' Rekao sam: 'Jašući.' Rekao je: 'Pogriješio si', rekao sam: 'Pješice', rekao je: 'Pogriješio si, rekao sam: 'Reci mi o njoj Allah bio zadovoljan s tobom.'

Rekao je: 'Za onog koji stoji kod njega zbog dove bolje je da gađa pješice a za onog koji se ne zaustavlja kod njega bolje je da gađa jašući.' Potom sam ustao od njega i kada sam došao do vrata njegove kuće začuo sam krik, a on je već bio umro, Allah mu se smilovao.'

Ovo je put učenjaka i šejhova, oni su ti koji govore: 'Potraga za znanjem je od kolijevke pa do groba '.

Sin ebu Jusufa je umro a on je opunomoćio drugog da ga opremi i ukopa kako bi prisustvovao dersu

Ovaj cijenjeni i oštroumni imam je bio mnogo vezan za svog šejha imama ebu Hanifu, bio je stalno u njegovom medžlisu 17 ili 29 godina, nije propustio sabah namaz s njime niti ga je napuštao za ramazanski ili

kurban bajram osim ako bi bio bolestan. Rekao je Muhammed bin Kudame: 'Čuo sam Šudža'a b. Muhleda da je rekao: 'Čuo sam ebu Jusufa da kaže: 'Umro mi je sin pa nisam prisustvovao njegovoj dženazi niti ukopavanju, prepustio sam to svojim komšijama i rođacima plašeći se da ne propustim od ebu Hanife nešto što ne bih mogao nadoknaditi.'

Muhammed b. El-Hasan nije spavao noću osim malo vremena

Rekao je alim Taškubri Zadeh u 'Miftahu-s-seade we misbahu-s-sijade': 'Muhammed bin El-Hasan Eš-Šibani El-Kufi El-Bagdadi, imam, fekih, mudžtehid i muhaddis, učenik imama ebu Hanife – rodjen je 132 h. a umro je 189 h. Allah mu se smilovao, nije spavao noću, poredao bi kod sebe deftere – znači knjige – pa kada bi mu dosadila jedna knjiga prešao bi na drugu, svoj san je razbijao vodom i govorio: 'Doista san dolazi zbog vrućine.'

Isam El-Belhij kupio je olovku za jedan dinar kako bi zapisao odmah ono što je čuo

Potom je rekao alim Taškubri Zadeh: 'A Isam bin Jusuf – El-Belhij, fakih hanefijskog mezheba i muhaddis, umro je 210 h. Allah mu se smilovao, kupio je olovku za dinar da bi zapisao ono što je čuo odmah. Životni vijek je kratak a nauke ima mnogo, pa je neophodno za učenika da ne zanemaruje vrijeme i trenutke, da iskorišćava noći i samoću, da uzima znanje od šejhova i da se okoristi od njih jer sve što prođe ne može se nadoknaditi.'

Ne mogu nadoknaditi ono što sam propustio tugovanjem
Niti govoreći 'Kamo sreće da uradi ovako'

Muhammed ibn Selam Bejkendi doziva: Olovka za dinar

Ovo je Muhammed bin Selam El-Bejkendi šejh imam Buharije, umro je 227 h. sjedio je u medžlisu ilma i pisao, a šejh je govorio i diktirao, pa se slomila olovka Muhammeda ibn Selama te je naredio da se doziva: 'Olovka za dinar', pa su poletjele k njemu olovke. Ovo je ispričao El-Hafiz El-Ajni u 'Umdetu-l-Qari '.

I nije dao od sebe ovoliko mnogo osim zbog spoznaje vrijednosti i skupocjenosti vremena i vrijednosti onog što se diktiralo u njemu. Pa je ovaj alim, naprotiv učenik onih koji su poznavali vrijednost vremena, te je dijelio zlato i dinare da bi dobio olovku.

Ubejda b. Jeiša je njegova sestra hranila na večeri 30 god kako bi pisao hadise

Ispričao je El-Hafiz Ez-Zehebi u 'Sijer A'lami-n-nubela' u biografiji velikog muhaddisa Ubejde bin Jeiša koji je bio šejh Buharije i Muslima, sljedeće: 'On je hafiz ebu Muhammed Ubejde bin Jeiš El-Kufi El-Mehamilijju El-Attar.

Imam Buhari je prenio od njega hadise u dijelu o dizanju ruku i Muslim u svom sahihu, En-Nisai, ebu Zer'a Er-Razi i Muhammed bin Ejjub El-Bedželijju.

Rekao je Ammar bin Redža': 'Čuo sam Ubejdu bin Jeiša kako kaže: "Proveo sam 30 godina a da nisam

ponoći jeo svojom rukom već me je moja sestra hranila a ja sam pisao hadise."

Ibn Mein je rekao svom šejhu: Izdiktiraj mi sada jer se doista bojim da te neću više sresti

Prenijeli su imam Ahmed i Et-Tirmizi a tekst hadisa i njegov lanac koji je ovdje naveden je od Et-Tirmizijja.

Rekao je Et-Tirmizi: 'Rekao je Enes bin Malik r.a. da je Vjerovjesnik, neka je selam i salavat na njega, izašao iz svoje kuće – a bio je bolestan pred svoju smrt – naslanjajući se na Usamu bin Zejda a na sebi je imao katarsku odjeću koju je bio obukao i klanjao im je. (Et-Tirmizi)

Et-Tirmizi, nakon što je prenio ovaj hadis je rekao: 'Rekao je Abd b. Hamid – a on je bio Et-Tirmizijev šejh: 'Rekao je Muhammed b. El-Fadl: 'Upitao me je Jahja bin Mein o ovom hadisu prvo što je sjeo do mene, pa sam rekao: 'Pričao nam je Hammad bin Seleme, pa je rekao:

'Kada bi čitao iz svoje knjige', pa sam ustao da donesem knjigu a on me je uhvatio za odjeću i potom rekao: 'Izdiktiraj mi sada jer se doista bojim da te više neću sresti', te sam mu izdiktirao hadis, a potom sam donio svoju knjigu i pročitao mu.'

Imamstvo Jahje bin Meina u hadisu

Da bi povećao razumijevanje ove vijesti vidim da je potrebno da spomenem dio iz biografije imama Jahje bin Meina, rekao je El-Hafiz Ez-Zehebi u 'Sijer A'lami-n-

nubela' u njegovoj biografiji: 'On je imam, hafiz, znalac, prvak i kralj hafiza, šejh muhaddisa, ebu Zekerija Jahja b. Mein b. Avn b. Zijad b. Bistam, i nije bio arap, međutim bio je oslobođeni rob plemena Benu Murre pa je rečeno za njega: 'El-Muravijju po skrbništvu, el-Bagdadi po rođenju i odrastanju, jedan je od najpoznatijih velikih muhaddisa.

Rodio se u Bagdadu 158 h. tu je i odrastao, počeo je pisati nauku a imao je samo deset god. A njegov otac Mein je bio jedan od uglednih pisatelja haradža podanika Abdullaha bin Malika, pa mu je ostavio u naslijeđe milion dirhema, pa ih je potrošio sve na sakupljanju i proučavanju hadisa sve dok nije ostao bez obuće koju bi obuo.

Slušao je hadis od Abdullaha bin El-Mubareka, Hušejma bin Beširа, Ismaila bin Ijaša, Sufjana bin Ajine, Abdu-r-Rezaka Es-Sananija u Jemenu, Vekia bin El-Džerha, Jahje bin Seida El-Qattana, Abdu-r-Rahmana bin Mehdija i od ostalih mnogobrojnih ljudi u Iraku, Šamu, arapskom poluostrvu, Egiptu i Hidžazu.

Od njega je prenosio hadise imam Ahmed bin Hanbel, Buhari, Muslim, ebu Davud, Abbas Duri El-Bagdadi, a njemu je prenio ibn Mein svoje znanje, zatim ebu Zer'a Er-Razi, ebu Hatim Er-Razi, Usman bin Seid Ed-Daremijj, ebu Ja'la El-Mevsilij i ostali koje ne možemo nabrojati.

Ibn Mein je napisao miliona hadisa a jedan hadis je pisao i do 50 puta

Rekao je Alijj bin El-Medenijj: 'Svo znanje ljudi je dospjelo do Jahje bin Meina', a rekao je Abdu-l-Halik b.

Mensur: 'Rekao sam Abdullahu bin Er-Rumijju: 'Čuo sam neke od sljedbenika hadisa da prenose hadise koje je prenio Jahja b. Mein pa govore: 'Pričao mi je onaj od kojeg Sunce nije obasjalo većeg od njega, pa je rekao ibn Er-Rumijj: Zašto se čudiš? Čuo sam Alijja bin El-Medenijja da kaže: Nisam među ljudima vidio nekog poput njega, niti znamo nekog od potomstva Ademovog da je napisao hadisa koliko je napisao Jahja bin Mein. Rekao je Muhammed bin Nasr El-Mervezijj: Čuo sam Jahju bin Meina da kaže: 'Napisao sam svojom rukom milion hadisa.' Rekao je Ez-Zehebi: 'Pod ovim brojem se podrazumijeva jedan hadis koji se nekoliko puta ponavlja, a zar ne vidiš da je rekao: Ako hadis ne bismo napisali 50 puta ne bismo ga znali.'

Svaki hadis kojeg ne zna Jahja bin Mein nije hadis

Rekao je imam Ahmed bin Hanbel: 'Svaki hadis kojeg ne poznaje Jahja bin Mein nije hadis.' Jahja bin Mein je čovjek kojeg je Allah stvorio za ovu stvar, prepoznavao je laži lažljivaca.

Rekao je ebu Hatim Er-Razi: 'Ako vidiš čovjeka iz Bagdada da voli Ahmeda bin Hanbela onda znaj da je on sljedbenik sunneta a ako ga vidiš da mrzi Jahju bin Meina onda znaj da je doista lažac.'

Ibn Mein je rekao: 'Ako pišeš bilježi a ako govoriš istražuj'

Jahja bin Mein je sljedebnik velikog menhedža u uzimanju znanja i njegovom širenju, kada je rekao svoju

rečenicu koja je postala ustavom muhaddisa i uleme, rečenicu u sakupljanju i širenju znanja: 'Ako pišeš bilježi - znači napiši sve što čuješ i sakupi ga - a ako govoriš istražuj.

Mnogobrojne knjige koje je ostavio iza sebe Jahja bin Mein

Rekao je Salih b. Ahmed El-Hafiz: 'Čuo sam ebu Abdullaha Muhammeda b. Abdullaha da je rekao: 'Čuo sam svog oca kako kaže: Ostavio je iza sebe Jahja bin Mein 114 ormara za knjige, i četiri velika krčaga koji su bili ispunjeni knjigama.

Ibn Mein je odbijao laž od Allahova Poslanika

Ovaj Jahja bin Mein kada bi obavljao hadždž otišao bi u Mekku medinskim putem, a kada bi se vraćao iz Mekke vraćao bi se istim putem, a kada je htio obaviti hadždž 233 h. ušao je u Medinu prije hadždža u posljednjim danima zu-l-qade, pogodila ga je bolest te je umro sedam dana prije završetka mjeseca. Ljudi su saznali za njegov dolazak i za njegovu smrt, a Benu Hašim mu je iznio tabut na kojem je bio ogasuljen Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, pa je ogasuljen na njemu, potom su mu ljudi klanjali dženazu namaz i ukopan je u groblje El-Bekia. Ljudi su bili govorili. 'Ovo je onaj koji je odbijao laž od Allahovog Poslanika.'

Komentar događaja između ibn Meina i njegovog šejha Muhammeda b. El-Fadla

Rekao sam: 'U njegovom uzimanju hadisa od svog šejha Muhammeda bin El-Fadla je veoma lijep govor i skupocjene koristi, to zato jer je Jahja bin Mein čiji smo jedan dio o njemu saznali iz njegove biografije tražio od svog šejha Muhammeda bin El-Fadla da mu ispriča ovaj hadis prvo što je seo kod njega, i nakon što je počeo govoriti hadis svojim govorom: 'Pričao nam je Hammad b. Seleme', rekao mu je Jahja: 'Kada bi čitao iz svoje knjige.'

Međutim, Jahja je zatražio ovo od njega kako bi se povećala preciznost i uvjerenost, doista je Muhammed bin El-Fadl nepokolobljiv hafiz, pouzdan i povjerljiv, jedan od poznatih povjerljivih, ali je Jahja želio povećanje preciznosti i tačnosti.

Bio je običaj kod muhaddisa prije izgradnje škola u petom hidžretskom vijeku da drže predavanja svojim učenicima u mesdžidu ili na nekom prostranom mjestu ako mesdžid nije dovoljan ili na vratima svoje kuće ako je broj učenika mali, a Muhammed bin El-Fadl je govorio ovaj hadis Jahji bin Meinu ispred vrata svoje kuće.

Kada je ustao Muhammed bin El-Fadl da uđe u svoju kuću i donese svoju knjigu iz nje kako bi mu pročitao hadis iz knjige, pobojao se Jahja da se ne dogodi nešto Muhammedu bin El-Fadlu što bi ga spriječilo u ovom kratkom periodu između njegovog ustajanja zbog donošenja knjige i njegovog povratka k njemu, i na taj način da propusti ovaj hadis, pa ga je uhvatio za odjeću prije nego je uspio da ustane radi donošenja knjige iz kuće i tako ga spriječio da uđe u kuću dok mu ne ispriča

hadis iz svoje glave, i ovo samo zbog žestine njegove želje da čuje hadis i zbog bojaznosti da ne propusti njegovo slušanje zbog nekog razloga koji bi ga spriječio u tome.

I rekao je njemu: 'Izdiktiraj mi sada hadis iz svoje glave, doista se plašim da te više neću sresti, doista život ima stvari koje ga prekidaju, pa se ja bojim da nas nešto ne razdvoji i tako te više ne sretnem, te mu je izdiktirao hadis Muhammed bin El-Fadl, a potom je ušao u svoju kuću i vratio se s knjigom i pročitao mu je hadis iz knjige drugi put.

Ovaj događaj nam kazuje na šta je bio Jahja bin Mein i kako je bila žestoka njegova želja za čuvanjem vremena i kako je jedan od najvećih hafiza sticao znanje i jačinu preciznosti u njemu, snagu žurbe i nadmetanja za okoriščavanjem, bio je daleko od nadanja i odlaganja u pisanju znanja i koristi jer se plašio da će iznenada doći nešto što će prekinuti život.

Ovim malim događajem smo saznali na šta je bio Jahja bin Mein i kako je pazio na čuvanje vremena, shvatili smo kako je moglo da se dogodi Jahji bin Meinu da napiše svojom rukom milion hadisa, da obilazi zemlje, da sluša od šejhova i da govori ono što je čuo i uzeo od hiljadama šejhova i učenika.

I nije Jahja bin Mein na ovoj stazi jedina i usamljena vrsta, već reci poput njega su imam Alijj bin El-Medenijj, Ahmed bin Hanbel, El-Buhari, Muslim, ebu Davud, Et-Tirmizi, En-Nisai i ostali.

El-Džahiz, El-Feth bin Haqan i Ismail El-Qadi i njihova želja za znanjem

Prenio je El-Hatib El-Bagdadi u svojoj knjizi 'Taqjidu-l-Ilm' od ebu Abbasa El-Muberridija da je rekao: 'Nisam vidio ljude jače želje za znanjem od trojice: El-Džahiz – Amr bin Bahr imam u književnosti, rodio se 163 h. a umro je 255 h. - El-Feth bin Haqan – književnik i pjesnik jedan od oštroumnih ljudi, od sinova kraljeva, uzeo ga je halifa El-Mutevekkil El-Abbasijju za njegovog vezira i bratom u islamu, sakupili su mu kutubhanu prepunu knjiga koja je bila od najvećih kutubhana, umro je 247 h. - a Ismail bin Ishaq El-Qadi, imam i fekih malikijskog mezheba. El-Bagdadi, rodio se 200 h. a umro je 282 h.

Što se tiče Džahiza on bi pročitao knjigu kada bi mu došla u ruke od njenog početka pa do kraja, ma kakva god knjiga da je, čak je iznajmljivao mjesta gdje se prodaju knjige i spavao bi na njima samo da bi čitao knjige.

A što se tiče El-Fetha bin Haqana doista bi on nosio knjigu u svom rukavu ili u mestvama i kada bi ispred njega otišao El-Mutevekkil radi male nužde ili namaza izvadio bi svoju knjigu i čitao bi dok pješači sve dok ne bi stigao do mjesta kojeg želi, potom bi sve to isto uradio u svom povratku sve dok ne bi sjeo na svom mjestu. Kada bi El-Mutevekkil otišao da obavi neku svoju potrebu, izvadio bi iz svojeg rukava knjigu i čitao bi je u medžlisu El-Mutevekkila sve do njegovog povratka. I što se tiče Ismaila bin Ishaqa, kada god bi ušao njemu našao bih ga kako čita knjigu ili prevrće knjige tražeći knjigu za čitanje ili čisteći knjige.

Ibn Suhnuna je nahranila njegova robinja na večeri a on to nije opazio usljed zauzetosti pisanjem

Došlo je u 'Tertibu-l-Medarik' od Qadi Ijjada, u biografiji fakiha malikijskog mezheba, muhaddisa imama (Muhammed bin Suhnun El-Qajravani), rođen je 202 h. a umro je 256 h. Allah mu se smilovao, sljedeće: 'Rekao je El-Malikijju: Imao je Muhammed bin Suhnun robinju, zvali su je 'Ummu Mudam', pa je boravio jednog dana kod nje, bio je zauzet u pisanju knjige sve do noći pa mu je donijela hranu i pozvala ga da večera, pa joj je rekao: 'Sada sam zauzet.'

I kada joj se odužilo čekanje počela ga je hraniti sve dok nije pojeo svu hranu, a on se dugo zadržao na onome na čemu je bio sve dok nije proučen ezan za sabah namaz, pa je rekao: Odvratio me je od tebe moj posao noćas o ummu Mudam! Donesi to što imaš, pa je rekla: Tako mi Allạha gospodine ja sam te već nahranila time, te je rekao: Nisam osjetio to!

Sa'leb gramatičar se odazivao pozivu uz uslov da ga ostave da čita svoju knjigu

Rekao je ebu Hilal El-Askerijj u svojoj knjizi 'El-Hisu ala talebi-l-ilm we-l-idžtihad fi džem'ihi ': Rečeno je o Sa'lebu – Ahmed bin Jahja Eš-Šibani El-Kufi El-Bagdadi, jedan od imama u gramatici, jeziku i književnosti, u hadisu i u kiraetima, rođen je 200 h. a umro je 291 h. Allah mu se smilovao – nikada se nije razdvajao od knjige koju je proučavao i kada bi ga pozvao neko odazvao bi mu se uz uslov da mu se

omogući naslonjač od kože kako bi stavio na njega svoju knjigu i čitao.

Sa'leba je zbacila životinja sa sebe u toku njegovog putovanja dok je čitao knjigu

Razlog njegove smrti je bio taj da je izašao iz džamije u petak poslije ikindije, a bila ga je već sustigla gluvoća i nije mogao čuti osim poslije jakog naprezanja, imao je u svojoj ruci knjigu koju je čitao na putu, pa ga je zbacio konj sa sebe u rupu, izvađen je iz nje a ponašao se kao ludak kome je sve pomiješano, odnijet je svojoj kući u takvom stanju a njegova glava ga je boljela, pa je umro drugi dan, Allah mu se smilovao.

Ibn Džerirovo čuvanje vremena i njegov nijjet da napiše komentar Kur'ana na 30 000 stranica

Ovo je imam ibn Džerir Et-Taberi, šejh mufesira, muhaddisa i historičara, veliki mudžtehid, bio je, Allah mu se smilovao, znak od znakova u iskorišćavanju vremena i njegovog ispunjena u učenju i podučavanju, pisanju i sastavljanju sve dok njegova djela od mnogobrojnosti – od oblikovanja do dotjeranosti – nisu dostigla broj koji se ne može zamisliti.

Rekao je alim Jaqut El-Hamevijj u svojoj knjizi 'Mu'džem El-Udeba' u prepunoj biografiji koju je napisao o imamu ibn Džeriru Et-Taberijju i ta biografija je dostigla 56 strana, i hafiz El-Hatib El-Bagdadi u 'Tarihu-l-Bagdad', i ovo što je uzeto ovdje o ovom poštovanom

imamu u sljedećim rečenicama je govor jednog koji ulazi u govor drugog:

Pričao je Alijj bin Ubejdullah El-Lugavi Es-Semsimijju, od El-Qadija ebu Umera Ubejdullaha bin Ahmeda Es-Simsara i od ebu El-Qasima bin Aqila El-Verraqa da je ebu Džerir Et-Taberi rekao svojim učenicima: 'Da li imate volju za tefsir Kur'ana? Rekli su: Koliki će biti njegov obim? Rekao je: 30 000 stranica, pa su rekli: Završit će se naši životi prije nego mi završimo s njime, pa ga je skratio u otprilike 3000 stranica, izdiktirao im ga je za sedam godina, od 283 h do 290 h.

Ibn Džerirov nijet da napiše historiju na 30 000 stranica

Potom im je rekao: Da li imate volju za historijom svijeta, od Adema do ovog našeg vremena? Rekli su: Koliki je obim te knjige? Pa je rekao isto kao i za tefsir, te su mu odgovorili isto! Rekao je! Doista smo mi Allahovi! Umrle su ambicije! Pa ju je skratio otprilike kao što je skratio i tefsir, završio je njeno pisanje i čitanje u srijedu, tri dana prije nego će se završiti mjesec rebiu-l-ahir 302 h. i zaustavio se – znači završio je historiju kod govora o 302 h godini.

Ibn Džerir je pisao svaki dan 40 listova

Rekao je El-Hatib: 'I čuo sam Es-Simsimijja kako govori da je ibn Džerir proveo 40 godina i pisao u svakom danu 40 listova. Ispričao je njegov učenik, ebu Muhammed Abdullah bin Ahmed bin Dža'fer El-Fergani u svojoj knjizi koja je poznata pod naslovom 'Es-Sille' a

to je knjiga koja je povezana sa 'Historijom ibn Džerira', da je jedna grupa ibn Džerirovih učenika rezimirala dane njegovog života od kako je postao punoljetan pa do njegove smrti kada je imao 86 god, potom su podijelili s njima broj listova njegovih djela pa je rezultat bio da je svaki dan u prosjeku pisao 14 listova. I ovo nije moguće za stvorenje osim pod lijepom pažnjom Stvoritelja. Slava Allahu, šta sve mogu dostići visoke ambicije.

Skupina ibn Džerirovih djela je na otprilike 358 hiljada listova

Rodio se 224 h. a umro je 310 h. živio je 86 god i ako oduzmemo od njegovog života godine prije njegovog punoljestva i zamislimo da to bude 14 god, ostaje da je ibn Džerir živio 72 god i da je pisao u svakom danu 14 listova. Ako uzmemo u obzir dane 72 god i učinimo da je za svaki dan pisao 14 listova onda će njegova skupina djela dostići otprilike 358 hiljada listova.

Već su uzeli u obzir da je njegova historija kao i njegov tefsir na oko 3000 listova, znači obje knjige će imati 7 ili 8 hiljada listova. Iz štampe je izašla njegova knjiga o historiji u 11 velikih dijelova, a tefsir je izašao iz štampe u 30 velikih dijelova i to u velikim dijelovima od kojih je svaki dio za sebe jedan tom.

Pa izračunaj ono što je preostalo od listova skupine njegovih djela, a to je ukupono 351 hiljada listova, kako bi saznao koliko je napisao djela ovaj imam koji je u svojem znanju bio poput naučne institucije s različitim ograncima, a u svojem pisanju je bio kao izdavačka kuća, a on je bio samo jedna ličnost, pisao je svojom olovkom za sebe, pisao je listove za sebe, izlagao je ljudima svoje

ideje i znanje koje su bile kao 'nepomiješani med i slatki margarin', i doista ne bi uradio sve to da nije pazio na svoje vrijeme i da nije znao kako će ga ispuniti koristima i pisanjem.

Ibn Džerirovo organizovanje vremena i rada

Rekao je El-Qadi ebu Bekr bin Kamil – Ahmed bin Kamil Eš-Šedžerijj – ibn Džerirov učenik i njegov sljedbenik, opisijući ibn Džerirovo organizovanje vremena i rada, Allah mu se smilovao:

'Kada bi jeo spavao bi u hajšu – tanka ispletena lanena odjeća čije su niti grube i koja se oblači u toplim noćima radi njene svježine na tijelo – u košulji kratkih rukava koja je bila ofarbana od sandalovog drveta i ružinog ulja.

Potom bi ustao i klanjao podne namaz u svojoj kući, potom bi pisao do ikindije, a zatim bi izašao i klanjao ikndiju,s jedio bi s ljudima podučavajući ih i preslušavajući ih sve do akšam namaza, potom bi držao predavanje iz fikha do jacije a zatim bi se vratio svojoj kući. Podijelio je svoj noć i dan u dobrobitima za sebe, svoju vjeru i za ljude na šta ga je pomogao Allah.

Ibn Džerir je pisao podatke par trenutaka prije svoje smrti

Rekao je profesor Muhammed Kurd Alijj u svojoj knjizi 'Kunuzu-l-Eddždad' u biografiji imama ibn Džerira Et-Taberija: 'Nismo ga vidjeli da je potrošio minutu od svojeg života u beskorisnim stvarima i nekorišćenju, prenio je El-Muafa bin Zekerija od nekih povjerljivih

ljudi da je bio otišao ebu Džeriru Et-Taberiju, Allah mu se smilovao, prije smrti, i umro je zatim nakon sat vremena ili manje, pa mu je prenio dovu od Da'fera bin Muhammeda, pa je rekao da mu se donese mastilo i papir, te ju je napisao, pa mu je rečeno: 'Zar u ovakvom stanju? Pa je rekao: 'Ne smije čovjek ostaviti uzimanje znanja sve do smrti.' Allah mu se smilovao i nagradio ga od ilma, vjere, islama i muslimana najboljom nagradom.

Ostanak ibn Džerirovog spominjanja s ostankom njegovih djela i tragova

Ovo je krakta aluzija na djela imama ibn Džerira El-Taberija, Allah mu se smilovao, bez nabrajanja i brojanja djela i bez spominjanja naziva djela i objašnjavanja njihovih tema, a Allah je odredio da neka djela od njih ostanu do ovih naših dana, i ove knjige više podsjećaju na njega od njegovih sinova, unuka, pa makar dostigli broj od deset, dvadeset ili trideset osoba, jer oni bivaju potopljeni u stranicama koje nestaju samo nakon kratkog vremena, i ulaze u naslage nemarnosti i zaborava, a što se tiče ovih djela, ona su stalno lijepo spominjanje njega tokom vremena, a već je prošlo od njegove smrti više od 1100 godina, a njegova djela ostaju sve dok postoji dan i noć, dok to bude htio Uzvišeni Allah. Rekao je istinu imam ibnu-l-Dževzi kada je rekao: 'Knjiga učenjaka je njegovo vječno dijete.'

Ibn El-Hajjat, jezičar, učio je na putu i pao u provaliju

Rekao je ebu Hilal El-Askerijj u svojoj knjizi 'El-Hisu ala talebi-l-ilm we-l-idžtihad fi džem'ihi':

'Bio je ebu Bekr bin El-Hajjat - imam Muhammed bin Ahmed bin Mensur, Es-Semerqandi porijeklom, a El-Bagdadi prebivalištem, umro je 320 h. Allah mu se smilovao – učio je tokom cijelog svog vremena čak i na putu, i možda je zbog tog razloga pao u provaliju ili ga je udarila životinja.

El-Hakim, šehid nije govorio sa posjetiocima zbog zauzetosti pisanjem

Došlo je u 'El-Insanu lil Sem'ani' u biografiji El-Hakima šehida – ebu El-Fadl Muhammed bin Muhammed bin Ahmed El-Mervezijj El-Belhi El-Hanefi El-Qadi El-Vezir El-Hakim šehid, poginuo je kao šehid 334 h. Allah mu se smilovao, alim oblasti Merv i imam ebu Hanifinih učenika u svojem vremenu – sljedeće:

'Spomenuo je ebu Abdullah bin El-Hakem šehid, rekao je: 'Poznavao sam El-Hakema a on je postio ponedeljak i četvrtak, nije ostavljao noćni namaz niti na putovanju niti kod kuće, sjedio je a kovčezi s knjigama, knjige i mastilo su bili ispred njega, bio je sultanov vezir, dopuštao bi da uđe neko k njemu s velikom potrebom, a potom bi bio zauzet pisanjem sve dok ne bi posjetilac ustao od dosade da ide. Tužio ga je bio ebu El-Abbas bin Hammuvejh, rekao je: 'Uđemo k' njemu, a on nikako ne govori s nama, uzme olovku svojom rukom i ostavi nas po strani.'

Rekao je El-Hakem ebu Abdullah El-Hafiz, pisac knjige 'El-Mustedrek': 'Prisustvovao sam u petak uveče medžlisu El-Hakema ebu El-Fadla u kojem je diktirao, pa je ušao princ ebu Alijj bin ebu Bekr bin El-Muzafer, pa je ustao jedan čovjek iz medžlisa a on se nije ni pomjerio sa svog mjesta, pa mu je rekao: 'Vrati se prinče, ovo nije tvoje vrijeme.'

El-Hafiz El-Muhaddis bin Šahin je napisao mnogobrojna djela

Rekao je El-Hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji muhaddisa (ibn Šahin) koji je rođen 297 h. a umro 385 h. Allah mu se smilovao:

On je hafiz, imam, muhaddis Iraqa, ebu Hafs Umer bin Ahmed bin Usman El-Bagdadi, vaiz, poznatiji kao ibn Šahin,pisac mnogobrojnih djela.

Rekao je ebu El-Husejn Muhtedi Billah - njegov učenik – rekao nam je ibn Šahin: 'Napisao sam 330 dijela, među njima 'Et-Tefsiru-l-Kebir' koji ima 1000 dijelova, među njima 'El-Musned' koji ima 1300 dijelova i 'Et-Tarih' 150 dijelova i 'Ez-Zuhd' 100 dijelova.

Ibn Šahin je potrošio na mastilo 700 dirhema

Rekao je Muhammed bin Umer Ed-Davudi El-Qadi: 'Čuo sam ibn Šahina kako je rekao: Sračunao sam da sam do sada kupio mastila za 700 dirhema, rekao je ibn ebi El-Favaris: 'Ibn Šahin je napisao ono što niko nije napisao prije njega.'

Gramatičara, Munzira El-Mervanijja su nazvali 'El-Muzakere' zbog njegovog stalnog obnavljanja gramatike

Neki imami u arapskom jeziku su prozvani 'El-Muzakere' (znači: obnavljanje naučenog, učenje napamet, studiranje, memorisanje) zbog njihove veze s obnavljenjam gramatike sa svakim kog bi sreli od gramatičara i jezičara, rekao je El-Hafiz ibn Hadžer u rukopisu 'Nuzhetu-l-Elbab fi-l-Elqab': 'El-Muzakere' to je El-Munzir bin Abdu-r-Rahman bin Muavije bin Muhammed bin Abdullah bin El-Munzir bin Abdu-r-Rahman bin Muavije bin Hišam bin Abdu-l-Melik, El-Endelusi El-Mervanijj.

Nazvan je ovim nadimkom jer je mnogo volio nauku o gramatici i bio je imam u toj nauci i prvak u jeziku, i kada bi sreo čovjeka koji bi poznavao dobro gramatiku rekao bi mu: 'Da li želis da zajedno obnovimo neko poglavlje iz arapskog jezika? Te je zbog ovog prozvan nadimkom 'El-Muzakere'. Spomenuo ga je ibn Hazm, rekao je: 'Umro je 393 h.'

Ebu Nuajm El-Asfehani preslušavao je na putu

Rekao je El-Hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji hafiza ebu Nuajma El-Asfehanija – Ahmed bin Abdullah, muhaddis, historičar i sufija, rođen je 336 ha a umro je 430 h. Allah mu se smilovao.

'Rekao je Ahmed bin Merduvejh: 'Ebu Nuajm je u svoje vrijeme bio čovjek kojem se putovalo, i u njegovo vrijeme nije bilo čovjeka jačeg hifza od njega niti boljeg

poznavaoca nauke o senedima, bili su se hafizi dunjaluka okupili kod njega, u jednom danu samo jedan od njih je boravio kod njega i čitao je šta je želio skoro do podneva, a kada bi ustao svojoj kući preslušavao bi na putu jedan dio, nije bio dosadan a isto tako nije bilo kod njega hrane osim preslušavanja i pisanja.'

El-Bejruni učio je problem iz nasljednog prava a bio je u poslednjim trenucima života

Došlo je u 'Mu'džemu-l-Udeba' od Jaquta El-Hamevijja u biografiji uglednog imama astronoma i matematičara, historičara, jezičara i razboritog književnika, imama koji je sakupio različite nauke i čije je ime ebu Er-Rejhan El-Bejruni (Muhammed bin Ahmed El-Havarazemijj) rođen je 362 h. a umro 440 h. Allah mu se smilovao:

Ebu Er-Rejhan sa svojim dugim životom i uzvišenim stanjem je bio u većini stvari predan u dobijanju znanja, težio je za pisanjem knjiga, otpočne s njihovim poglavljima i obuhvati njihove tajne i jasne stvari i skoro da se nije rastajao od pera, gledanja knjiga, razmišljanja osim u dva dana u godini kada bi bio praznik zbog pripremanja onog što mu je potrebno u životu, od hrane koja bi mu bila dostatna i odjeće od koje je zavisio, potom navika mu je bila da u ostalim danima godine bude zauzet ilmom otklanjajući s njegovog lica masku problema i podigao bi s njegovih ruku zatvorene rukave.

Pričao je fakih ebu El-Hasan Alijj b. Isa El-Velvalidžiju, rekao je: Ušao sam kod ebu Er-Rejhana a

on je umirao, njegovo disanje je bilo teško i tijesna su mu bila pluća, bio je već dostigao vijek od 78 godina, pa mi je rekao u tom stanju: 'Kako si mi rekao onog dana? Kakvo je nasljedstvo bike (nena, nana) po majci?

Rekao sam mu iz saosjećanja prema njemu: 'Zar u ovakvom stanju?' Rekao mi je: 'O ti!' Napuštam dunjaluk a ja poznajem ovu mes'elu, zar to nije bolje nego da napustim dunjaluk a ja sam neznalica u ovoj mes'eli, pa sam mu ponovio mes'elu, naučio je napamet, potom me podučio onom što mi je obećao. Izašao sam od njega i bio sam na putu a čuo sam krik.'

Ovaj oštroumni imam u nauci je bio dobro poznavao pet jezika: Arapski, aremejski, sankritski, perzijski i indijski jezik, ostavio je napisana djela iz oblasti astronomije, medicine, matematike, književnosti i jezika, historije i ostalih nauka što ne prelazi više od 120 djela. Rekao je za njega veliki orijentalista Sehav: 'On je najpametniji čovjek kojeg je upoznala historija.' A rekao je poznati orijentalista Sarton: 'El-Bejruni je od najvećih velikana u islamu i od največih naučnika u svijetu.' Pogledaj njegovu biografiju i njegov naučni život u knjizi 'Turasu-l-Arab El-Ilmi fi-l-Feleki we-r-Rijadijjat' od Qadri Hafiza Tuqana.

Sulejm Er-Razi ili je prepisivao ili učio ili čitao, nije imao slobodnog vremena

Došlo je u knjizi 'Tebjin kezib El-Mufteri' od hafiza ibn Asakira i u knjizi 'Tabeqatu-š-Šafijeh El-Vusta' od Tadžuddina Es-Subkija u biografiji imama Sulejma Er-Razija – jedan od imama šafijskog mezheba u svom vremenu, umro je 447 h. Allah mu se smilovao –

rekao je Tadžuddin Es-Subki o njemu. 'Bio je, Allah mu se smilovao, mnogo bogobojazan i mnogo je pazio na svoje vrijeme, nije ostavljao da prođe vrijeme u beskorisnim stvarima, ili je prepisivao, ili je učio ili čitao, a prepisao je mnogo toga.

Rekao je hafiz ibn Asakir: 'Pričao mi je o njemu naš šejh ebu El-Feredž El-Esferajini, da je jednog dana otišao svojoj kući i vratio se, pa je rekao: 'Pročitao sam jedan dio knjige na putu.' Rekao je ebu El-Feredž: 'Ispričao mi je El-Muemmil bin El-Hasan da je vidio Sulejma kako mu se olovka istrošila i dok je popravljao olovku pokrećao je svoje usne kako mu nebi prošlo vrijeme a on besposlen.' Znači: Dok su mu ruke bile zauzete spominjao je Allaha kako mu ne bi prošlo vrijeme u besposlici, bez rada i pokornosti. O Allahu kako je samo velik ovaj čovjek, zna kako da iskoristi svoje vrijeme.

El-Hatib El-Bagdadi pješačio je na putu i čitao knjigu

Rekao je El-Hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji El-Hatiba El-Bagdadija, historičara i muhaddisa Bagdada, rođen je 392 h. a umro je 463 h. Allah mu se smilovao: 'El-Hatib bi pješačio a u svojoj ruci bi držao knjigu i čitao. 'A to je radio samo zbog čuvanja vremena da ne ode u besposlici dok pješači bez ikakve koristi i okorišćenja njime sa strane znanja.

Imam dva harema jede i spava jer je prinuđen na to a ne iz navike

Došlo je u 'Tebjin kezib El-Mufteri' od hafiza ibn Asakira i u 'Tabeqatu-š-Šafijeh El-Kubra' od Tadžuddina Es-Subkija u biografiji imama dva harema – ebu El-Meali Abdu-l-Melik bin Abdullah El-Džuvejni En-Nejsaburi Eš-Šafi'i, imam usulu-l-fikha, diskutant i donosilac dokaza, šejh imama Gazalije, rođen je 419 h. a umro je 478 h. Allah mu se smilovao – sljedeće:

'Rekao je Abdu-l-Gafir El-Farisi u svojoj knjizi 'Sijaqun Nejsabur': Oči nisu vidjele poput njega a niti će vidjeti poslije njega... Čuo sam kako u toku razgovora kaže: 'Ja ne spavam niti jedem iz navike, već spavam kada me savlada san bilo po danu ili po noći, a jedem ako žestoko osjetim glad u bilo koje vrijeme. Njegova radost je bila u traženju znanja, u potrazi za dobrobitima bilo koje vrste.

Imam dva harema u pedesetoj godini svog života je učenik učenjaku iz gramatike

Čuo sam šejha ebu El-Hasana - Alijj bin Faddal bin Allij El-Mudžasiijju El-Qajravani, jezičar, došao je k nama 469 h. primio ga je imam Fahru-l-islam, primio ga je s poštovanjem, uzeo ga je za svog šejha u gramatici, i to nakon što je bio glavni imam u svoje vrijeme, imao je tada 50 god. i ebu Hasan ga je nosio svaki dan do njegove kuće i preslušavao ga svoju knjigu 'Iksiru-z-Zeheb fi sinaati-l-edeb' – kako kaže: 'Nisam vidio od ovog imam žednijeg čovjeka za znanjem, i on je tražio

znanje zbog samog znanja a ne neke druge koristi i doista je bio takav.'

Ja'qub En-Nedžiremijju čitao je svoju knjigu dok je pješačio

Došlo je u 'Inbahu-r-ruvat ala Enbah-l-nuhat' od Qiftija u biografiji Muhammeda - Es-Seid bin Berekat, gramatičar, El-Basri, El-Misri, rođen je 420 h. a umro je 520 h. Allah mu se smilovao, rekao je: 'Vidio sam, dok sam bio dječak, ebu Jusufa Ja'quba bin Hurrezaza En-Nedžerimijja, pješačio je putem koji je bio u groblju, bio je starac smeđe dugačke brade i sa turbanom na glavi, a u svojoj je ruci držao knjigu i čitao je putem.

Ibn Aqil i ibnu-l-Dževzi su najbolji primjeri u čuvanju vremena

Ono što je došlo u biografiji dvojice velikih imama i fekiha hanbelijskog mezheba zauzima sami vrh u čuvanju vremena, spoznaji njegove dragocjenosti i skupocjenosti, žudnji za ispunjenjem vremena dobrim djelima i iskorišćavanjem svakog časa i sekunde, pisanjem razmišljanjem, sjećanjem i opominjanjem, prvi od njih dvojice je:

Imam ebu-l-Vefa' ibn Aqil El-Hanbeli, učenik hafiza Hatiba El-Bagdadija, a drugi: Ebu-l-Feredž ibnu-l-Dževzi, učenik ibn Aqilovih učenika, Allah im se smilovao, pa prenosim iz njihove biografije par redova koji na ovom mjestu zamjenjuju veliki knjigu, pa kažem:

Ibn Aqil je jedan od oštroumnih i pametnih ljudi Ademovog potomstva

A što se tiče ebu-l-Vefa' – ibn Aqil El-Hanbeli Allij bin Aqil El-Bagdadi – rekao je hafiz ibn Redžeb El-Hanbeli u 'Zejl tabeqati-l-hanabile' u prepunoj biografiji koja jača ambicije i koja je ovdje skraćena: 'Rođen je 431 h. a umro je 513 h. i bio je jedan od najboljih ljudi svijeta, jedan od oštroumnih i pametnih ljudi Ademovog potomstva, prevelike inteligencije i širokog viđenja u nauci.

Ibn Aqil ne propušta niti jedan jedini trenutak svog života

Bio je govorio: 'Ne dozvoljavm sebi da propustim niti ijedan jedini trenutak mog života, čak ako bi moj jezik prestao od obnavljanja i diskusije, a moji oči prestale da čitaju, pokrenuo bih svoje misli dok se odmaram naslonjen, i ne bih ustao sve dok mi ne bi došlo na pamet ono što trebam napisati, i doista više žudim za znanjem u osamdesetim godinama mog života nego što sam žudio za znanjem dok sam bio u dvadesetim.'

Ibn Aqil je izabrao tost udrobljen u vodi umjesto hljeba i to sve zbog dobitka na vremenu

'I ja skraćujem svoje vrijeme u kojem jedem svim svojim trudom sve dok nisam izabrao suhi tost i njegovo umakanje u vodu nad hljebom zbog onog u čemu se oni razlikuju u žvakanju, povećavajući tako vrijeme za

čitanjem i pisanjem, doista je najbolje sticanje po konsenzusu uleme – oni koji su razumom obdareni – vrijeme, ono je plijen u kojem se iskorišćavaju prilike, doista obaveza ima mnogo i zaista vrijeme veoma brzo prolazi.'

Rekao je šejh ibnu-l-Dževzi: 'Imam ibn Aqil je bio stalno zauzet ilmom, imao je izvrsne ideje, istraživao je tajne stvari i najsitnija pitanja, pa je u svojoj knjizi koja se zove 'El-Fenun' napisao svoje ideje i događaje.

Raznovrsnost ibn Aqilovog znanja i raznovrsnost njegovih djela

Ima mnogo djela u raznim granama nauke, otprilike 20, najveće njegovo djelo je knjiga 'El-Fenun' u kojoj se nalaze mnogobrojne uzvišene koristi u vazovima, tefsiru, fikhu, usuli-l-fikhu, usuli-d-dinu, gramatici, jeziku, poeziji, historiji i pripovjetkama, u njoj su također njegove diskusije i halke s učenjacima, njegove ideje i rezultati njegovih ideja.

Knjiga 'El-Fenun' ima 800 tomova i to je jedna od njegovih knjiga

Rekao je hafiz Ez-Zehebi: 'Niko na dunjaluku nije napisao više od ove knjige, pričao mi je onaj koji je vidio jedan od tomova iznad 400.' Rekao je ibn Redžeb, a i neki drugi: 'To je knjiga koja ima 800 tomova.'

Najbolje u čemu se može provesti vrijeme i što te najviše približava Allahu je znanje

I on je rekao, Allah mu se smilovao, u otvaranju prvog štampanog dijela njegove knjige 'El-Fenun': 'Potom, najbolje u čemu se može provesti vrijeme, zaposliti njime duša i približiti se s njime Uzvišenom Gospodaru je TRAŽENJE ZNANJA, znanja koje te izvodi iz tama neznanja ka svjetlosti šerijata, doista je s ovim moja duša bila zauzeta i zaista sam u ovome provodio svoje vrijeme.

Još bilježim sve ono od čega sam se okoristio od govora učenjaka, od onog što je napisano na listovima i od onog što sam ugrabio od ideja koje su se raširile iz diskusija i navoda u halkama učenjaka i skupovima značajnih, žudeći da mi dođe nešto od njihovih blagodati s čime ću se udaljiti od neznanja i kako bi stigao do nečega do čega su stigli ljudi prije mene!!!

I ako ne bi imalo koristi od onog što radim sada osim čišćenje vremena od zauzetosti od lošeg ponašanja s kojim ološ provodi svoje vrijeme, bilo bi dovoljno, a Allahovo je da ukaže na pravi put, i On mi je dovoljan i divan li je on Zaštitnik.'

Ibn Aqil je rekao na svojoj samrti: 'Pustite me da se veselim susretu s Allahom.'

Rekao je ibnu-l-Dževzi: 'I kada je smrt sustigla ibn Aqila te je počeo umirati počeo je plač žena! Pa je rekao ebu Vefa': 'Doista sam potpisivao svoje fetve kojima se objašnjavaju Allahovi propisi u dešavanjima i

događanjima koji se dese ljudima, pa sam potpisivao fetve kao zastupnik Uzvišenog Allaha, pa me pustite da se radujem i veselim susretu s Njime.'

I ovaj veliki imam nije ostavio iza sebe na dunjaluku u nasljeđe ništa osim svojih knjiga i odjeće za tijelo i to njegovo nasljeđe je bilo dovoljno za vraćanje njegovog duga i kupovinu kefina za njegovo tijelo.

Pa pogledaj plemeniti čitaoce – Allah zaštitio tebe i mene – kako su plodonosna djela proistekla iz ideja i čuvanja vremena, ustrajnosti duše u hajru i u potrazi za znanjem, i doista sve ovo daje velike plodove u koje se skoro ne može ni povjerovati a oni su za vjerovanja (plod toga je knjiga od 800 tomova), najveća knjiga na dunjaluku koju je napisala jedna jedina osoba, ebu-l-Vefa' ibn Aqil pored toga što je napisao mnoga druga djela koja dostižu brojku oko 20 djela a neka od njih su u 10 tomova.

Malo po malo je mnogo a zaista je kap po kap bujica

Kako je samo istinito i lijepo ono što je rekao imam, Behau-d-din ibnu-n-Nuhas El-Halebi, gramatičar (Muhammed bin Ibrahim) umro je 698 h. Allah mu se smilovao, kada je svojim govorom koji će doći, ukazao da se doista stalnim pridruživanjem malog malom formira od toga mnogo, veliko i čudno, kao što se to desilo sa ibn Aqilom (800 tomova). Rekao je Behau-d-din ibnu-n-Nuhas El-Halebi kao što stoji u njegovoj biografiji u 'Bugjetu-l-Vuat' od Sujutija:

Danas nešto sjutra nešto slično

Abdu-l-Fettah ebu Gudde

od dijelova znanja koji se uzmu
S njima čovjek postaje mudar
doista je bujica skupina kapi

Ibnu-l-Dževzi je približno napisao 500 djela pazeći na vrijeme

A što se tiče imama ebu-l-Feredža ibnu-l-Dževzija – Abdu-r-Rahman bin Alijj El-Hanbeli El-Bagdadi – rođen je 508 h. a preselio je 597 h. živio je 89 godine i napisao je približno 500 knjiga.

Neophodnost spoznaje dragocjenosti vremena i njegovo ispunjavanje najboljim pa najboljim

Ispred tebe je skraćena verzija njegove biografije da bi se uvjerio kako je bio znao dragocjenost vremena i njegovu vrijednost, kako je bio dobijao na vremenu ako bi ga posjetili gosti ili mu došli teški i loši ljudi. Rekao je, Allah mu se smilovao, kao što je u njegovoj knjizi 'Sajdu-l-Hatir' i u 'El-Adab Eš-Šer'ije' od ibn Mufliha El-Hanbelija:

Čovjek mora poznavati dragocjenost njegovog vremena i njegovu vrijednost, pa ne smije propustiti niti jedan jedini trenutak u udaljavanju od Allaha i mora raditi u - njemu – najbolje potom najbolje od riječi i djela. Da uvijek nanijeti rad dobrih djela bez lijenosti u onome što nije teško njegovom tijelu od posla kao što je došlo u plemenitom hadisu: 'Nijjet vjernika je bolji od njegovog djela' a doista se skupina od selefa natjecala s trenucima, pa je preneseno od Amira bin Abdi Qajsa –

jedan od tabi'ina, pobožnjak i zahid – da mu je čovjek rekao: 'Pričaj sa mnom' pa mu je rekao Amir: 'Zadrži Sunce.'

Većina ljudi protraći svoje vrijeme u onom što ne koristi

Doista sam vidio ummete ljudi koji provode svoje vrijeme u čudnim stvarima! Ako se odulji noć provedu je u beskorisnom govoru ili u čitanju knjiga u kojima su ljubavne pjesme i prazan govor, a ako se odulji dan onda ga provedu u spavanju, a u drugim dijelovima dana su na obalama rijeka ili po pijacama – ibn Dževzi je bio živio u Bagdadu – pa sam ih uporedio sa onima koji pričaju na brodu koji plovi s njima, a oni o tome ništa ne znaju!!! A zaista sam vidio mali broj ljudi koji su razumjeli značenje postojanja, a oni povećavaju svoju opskrbu i pripremaju se za odlazak. Pazite na svoje životno vrijeme, požurite prije nego bude kasno i natječite se s vremenom!'

Ibn Dževzijevo utjecanje Allahu od lošeg društva

'Utječem se Allahu od društva loših ljudi. Vidio sam mnoge ljude koji su često dolazili kod mene u posjetu i to nazivali 'posjećivanjem'! Dugo bi sjedeli i prepričavali govore ljudi u kojima nema nikakve koristi i u taj govor bi prodrlo ogovaranje. Ovo u ovom našem današnjem vremenu radi puno ljudi, možda posjetilac ima neku potrebu od čovjeka kojeg je posjetio ili je poželio da ga vidi, dosadila mu je usamljenost, a naročito u danima veselja i praznika, pa ćeš ih vidjeti kako odlaze

jedni drugima i ne zadržavaju se samo na čestitanju i selamu, naprotiv izmiješaju sve ono što sam pomenuo od beskorisnog gubljena vremena!'

Kada bi ga neko posjetio obavljao bi djela koja ga nisu sprječavala u razgovoru s posjetiocima

'Nakon što sam vidio da je vrijeme nešto najdragocjenije moramo ga iskoristiti u izvršavanju dobrih djela, zamrzio sam te njihove posjete i ostao sam s njima između dvije stvari: Ako bi im prebacivao i prigovarao zbog toga desiće se između nas otuđenost zbog nečeg što je uobičajeno među ljudima, a ako bi pristao na to potrošio bih svoje vrijeme beskorisno! Počeo sam se protiviti posjetama svom svojom snagom, i ako u tome ne bih uspio skratio bih razgovor kako bih požurio rastanak. Potom sam pripremio izvršavanje poslova koji me nisu sprječavali u razgovoru u vremenu njihovih posjeta kako ne bih potrošio vrijeme beskorisno, te sam pripremio u vrijeme njihove posjete sječenje papira, oštrenje olovki, vezivanje sveski, sve ove stvari se moraju obaviti i dok ih obavljam nije mi potrebno razmišljanje i prisutnost srca, te sam ih stavio u vrijeme njihove posjete kako ne bih izgubio nešto od svog vremena.'

Dragocjenost vremena znaju samo oni koji su na Pravom putu

Vidio sam mnoge ljude koji ne znaju značenje života, neke od njih je Allah učinio neovisnim od rada

zbog njegovog bogastva, a on sjedi na pijaci većinu dana i posmatra ljude, koliko li samo pored njega prođe lošeg. Neki od njih provode svoje vrijeme u igranju šaha, neki od njih provode vrijeme u pričama o sultanima, skupoći, jeftinoći i sl.tome, pa sam saznao da Uzvišeni Allah nije uputio na dragocjenost vremena i spoznaju vrijednosti vremena u kojem je čovjek zdrav nikog osim one koje je uputio na Pravi put i olakšao mi iskorišćavanje toga:

'To mogu postići samo vrlo sretni.' (Fussilet 35) Molimo Allaha da nas upozna s dragocjenosti vremena (životni vijek) i da nas pomogne da ga iskoristimo.

Čuvanje vremena kod selefa i njihova briga da ga ne izgube beskorisno

Selefu-s-salih su bili pazili da ne izgube vrijeme beskorisno, rekao je El-Fudajl bin Ijad: 'Poznajem ljude koji broje svoj govor od džume do džume. 'Ušli su jednom čovjeku od selefa pa su mu rekli: 'Možda smo te odvratili od nečeg? 'Pa je rekao:' Bit ću iskren prema vama, bio sam čitao pa sao ostavio čitanje zbog vas!' Otišao je pobožnjak jednom čovjeku koji se zvao Es-Seqatijj, pa je vidio kod njega skupinu ljudi, te je rekao: 'Postao si stanica lošim ljudima!' Potom je prošao i nije sjeo s njima.

Kada je onaj kome se došlo u posjetu blag onda posjetilac iskoristi njegovu dobrotu pa odulji sa sjedenjem pa se neće spasiti od poniženja. Doista je jedna skupina bila sjedila kod čovjeka koji se zvao El-Kerhi, pa su oduljili sa sjedenjem te im je rekao: 'Doista melek koji je zadužen za Sunce ne prestaje sa njegovim vođenjem, pa kada ćete ustati i otići?'

Predivni primjeri čuvanja vremena kod selefa

Jedna skupina selefa je brinula o čuvanju trenutaka, pa bi Davud Et-Tai jeo udrobljen hljeb i govorio: 'Između jedenja udrobljenog hljeba i jedenja hljeba je čitanje 50 ajeta.' Usman El-Baqlavijj je stalno spominjao Uzvišenog Allaha, rekao je: 'U vrijeme jela osjećam svoju dušu kao da me napušta! To zbog moje zaokupljenosti jelom a ne spominjanjem Allaha.' Jedan dio selefa je ostavio svojim drugovima oporuku, pa je rekao: 'Kada izađete od mene raziđite se, možda će neko od vas čitati Kur'an na svom putu a kada ste zajedno zaokupljeni ste pričanjem.'

I znaj da je vrijeme doista dragocjenije od toga da izgubiš beskorisno jedan njegov trenutak, u 'Sahihu' se bilježi da je Allahov Poslanik, neka je na njega salavat i selam, rekao: 'Ko kaže: Subhanallahi-l-Azim we bi hamdihi, posađena mu je palma u Džennetu.' Koliko samo čovjek propusti svojih trenutaka i tako izgubi veliku nagradu? Ovi dani su poput njive, pa da li je dozvoljeno pametnom da prestane sa sijanjem ili da kasni sa njime?

Objašnjenje onog što pomaže u iskorišćavanju vremena

Ono što pomaže u iskorišćavanju vremena je: Izdvojenost i usamljenost koliko čovjek može, kratko zadržavanje kod nazivanja selama ili važne potrebe kod čovjeka kojeg sretne, uzimanje malo hrane jer je velika količina hrane razlog dugog spavanja i beskorisnog

gubljenja vremana u noći. Ko pogleda u biografije selefa i vjeruje u nagradu i kaznu, postalo mu je jasno ovo što sam spomenuo.

Visoke ambicije učenjaka iz redova selefa i blagodati njihovih djela

Doista su ambicije prethodnih učenjaka bile velike na šta ukazuju i njihova djela koja su najbolji dio njihovih života, većina njihovih djela je skrivena i nestala, jer su ambicije učenika oslabile, pa su počeli tražiti skraćene verzije knjiga, a niti su bili aktivni u čitanju, potom su se zadržali na onom što su učili iz nekih knjiga a druge su zapostavili, te su tako knjige nestale i postale skrivene i nisu bile prepisivane.

Put potpunog učenika koji traga za znanjem je: Čitanje knjiga koje su nam ostale u nasljeđe i stalno čitanje, doista učenik vidi od nauke ummeta i njegove ambicije ono što oštri njegove ideje i misli i pokreće njegovu snagu ozbiljnije. Nema knjige a da u njoj ne postoji korist.

Utječem se Allahu od života onih koji žive s nama, ne vidimo kod njih visoke ambicije za kojim bi se poveo početnik, niti vidimo među njima onog ko se boji Allaha, pa da se od njega okoristi zahid. O Allahu, o Allahu! Pazite na živote iskrenih prethodnika, čitajte njihova djela i vijesti, čitajte mnogo njihove knjige i tako ćete biti u mogućnosti da ih vidite ispred sebe kao što je rečeno:

Mimoišlo me je da vidim kuće okom
Možda ću vidjeti kuće svojim uhom

Ibnu-l-Dževzijeva velika ljubav za znanjem i njegova žestoka vezanost za knjige

Govorim o sebi, nisam se zasitio čitanja knjiga i kada bih vidio knjigu koju ranije nisam vidio kao da sam našao blago.

Pogledao sam u sadržaj knjiga koje su uvakufljene u školi 'En-Nizamija' i ona sadrži oko 6000 tomova, pogledao sam u sadržaj knjiga od ebu Hanife i knjiga od Humejda – Muhammed Fettuh El-Endelusi El-Bagdadi savremenik ibn Hazma – i u sadržaj knjiga od našeg šejha Abdu-l-Vehhaba El-Enmatija i ibn Nasira, knjige ebu Muhammeda El-Haššaba koje su bile mnogobrojne i ostalo od knjiga koje sam mogao pročitati, pa ako bi rekao da sam pročitao 20000 tomova, pročitao sam više i joša tragam za znanjem.

Okoristio sam se, čitajući ih, od obazrivosti selefa, veličine njihovih ambicija i njihove brige za vremenom, od njihovog ibadeta i neobičnosti njihovog znanja, onaj koji nije čitao o njima i njihovom načinu života ne zna ništa o tome, pa sam počeo umanjivati ono u čemu su ljudi i da omaložavam ambicije onih koji tragaju za znanjem. A zahvala pripada Allahu.

Svaki dah je riznica pa pazi da tvoja riznica ne bude prazna

Rekao je imam ibnu-l-Dževzi također, Allah mu se smilovao, u blagoj poslanici s kojom je posavjetovao svog sina i bodrio ga na čuvanje vremena, nazvao ju je 'Leftetu-l-Kebid fi nasihati-l-veled': 'Znaj sine moj, doista dani pružaju trenutke, a trenuci pružaju dah, svaki dah je

riznica, pa pazi da ne ode tvoj dah u nešto beskorisno, te da vidiš na Sudnjem danu praznu riznicu i da se pokaješ!

'Pogledaj svaki svoj trenutak u šta ide nemoj ga potrošiti osim u najdragocjenije što može, nemoj zanemariti sebe i navikni se da radiš ono najdragocjenije i najbolje od djela i pošalji u svoj grob ono što će te usrećiti na dan kada stigneš u njega.'

Ibnu-l-Dževzi je pisao u jednom danu 4 sveske

Rekao je hafiz ibn Redžeb u 'Zejl tabaqati-l-Hanabile' u biografiji ibnu-l-Dževzija: 'Nije ostavio nauku od nauka a da nije napisao nešto iz nje, upitan je o broju svojih djela pa je rekao: 'Napisao sam nešto više od 340 djela, neka od tih djela su u 20 tomova a neka samo jedna sveska.' Rekao je El-Muveffaq Abdu-l-Latif: 'Ibnu-l-Dževzi nije izgubio od svog vremena ništa, pisao je u jednom danu oko 4 sveske, i svake godine se povećavalo njegovo pisanje između 50 i 60 tomova.'

Ibnu-l-Dževzi je napisao svojom rukom 2000 tomova jer je pazio na vrijeme

Rekao je Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' i ibn Redžeb u 'Zejl Tabaqati-l-Hanabile': Rekao je ebu El-Muzafer, unuk ibnu-l-Dževzija: 'Čuo sam svog djedu kako kaže sa minbera u zadnjim godinama svog života: Napisao sam svojom rukom 2000 tomova.' Rekao je ibn El-Verdi u 'Tetimetu-l-muhtesar fi ahbari-l-bešer' Rečeno je: Skupili su sveske koje je napisao ebu El-Feredž ibnu-l-Dževzi i potom sračunali period njegovog života i sve

to podijeli pa je rezultat bio za svaki dan da je pisao 9 sveski.

S ostatkom od oštrenja olovki s kojima je pisao ibnu-l-Dževzi je zagrijana voda za njegov gasul a i preteklo je

Prenio je El-Qummij u 'El-Kuna we-l-elqab' da se ostatak koji je ostao poslije oštrenja olovki s kojima je pisao ibnu-l-Dževzi sakupio te je nastala jedan veća gomila, pa je ostavio u vesijjet da se s tim ostatkom zagrije voda s kojom će se okupati nakon njegove smrti, te je tako i urađeno, bilo je dovoljno i preteklo je.

Profesor Abdu-l-Hamid El-Alvedži El-Iraqi napisao je knjigu pod imenom 'Ibnu-l-Dževzijeva djela' i tu knjigu je štampalo ministarstvo kulture i prosvjete Iraqa u Bagdadu 1385 h. a nabrojao je u toj knjizi nazive njegovih djela koja su dostigla broj od 519 djela koja su između velikih djela koja broje više od 10 tomova i malih djela koja su u listovima – mnoga njegova djela nije nabrojao.

Rekao je ibn Tejmijje: 'Ibnu-l-Dževzi je napisao više od 1000 djela.'

Preneseno je u predgovoru knjige 'Ibnu-l-Dževzijeva djela' na strani 4 sljedeće: 'Spomenuo je hafiz ibn Redžeb u 'Zejl tabaqati-l-Hanabile' da je ibn Tejmijje rekao u knjizi 'Edžvibetehu El-Misrijje': Šejh ebu El-Feredž ibnu-l-Dževzi je pisao mnogo i ima djela u mnogim granama nauke, prebrojao sam njegova djela i vidio sam da ima više od 1000 napisanih djela, a nakon toga sam vidio neka djela koja ranije nisam vidio.'

Govor Ez-Zehebija: Ne znam nikog da je napisao ono što je napisao ibnu-l-Dževzi

Rekao je hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' nakon što je spomenuo mnoga djela koja je napisao ibnu-l-Dževzi: 'Ne znam nikog od učenjaka da je napisao ono što je napisao ovaj čovjek.' Potom je prenio od El-Muveffeqa Abdu-l-Latifa govor o ibnu-l-Dževziju: 'On nije izgubio od svog vremena ništa i pisao je svakog dana 4 sveske – znači i pored toga što je bio zauzet učenjem, sastavljanjem i davanjem fetvi je pisao ovako mnogo – i učestvovao je u svakoj nauci.'

Abdu-l-Gani El-Maqdisi i njegova briga za vremenom i organizovanje vremena

Došlo je u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji (Hafiz Abdu-l-Gani El-Maqdisi, rođen 541 h. a umro je 600 h.) Allah mu se smilovao, sljedeće: 'Imam, muhaddis islama, Teqjuddin ebu Muhammed Abdu-l-Gani bin Abdu-l-Vahid El-Maqdisi El-Džemaili, potom Ed-Dimešqi El-Hanbeli, pisac mnogih djela. Napisao je od ebu Tahira Es-Silefija 1000 dijelova, i napisao je mnogo toga što ne mogu opisati, stalno je prepisivao, pisao, govorio, robovao Allahu sve dok mu nije došao jekin (smrt).

Rekao je Dija' El-Maqdisi (njegov učenik): 'Nije gubio beskorisno ništa od svog vremena, klanjao bi sabah namaz i potom podučavao Kur'anu i možda hadisu, potom bi se abdestio te bi klanjao 300 rekata učeći El-Fatihu, El-Feleq i En-Nas skoro do podne, potom bi spavao malo a zatim klanjao podne namaz, bio bi zauzet

s preslušavanjem ili prepisivanjem od akšama, potom bi se iftario ako bi postio, zatim klanjao jaciju, i potom spavao do pola noći ili nakon toga.

Potom bi se abdestio pa klanjao, zatim bi se abdestio i klanjao skoro do sabaha, možda bi uzimao abdest sedam puta ili više i govorio bi: 'Volim klanjati a da osjećam svježinu od vode na mojim organima.' Potom bi spavao malo prije sabaha i stalno je radio ovo.' Ostavio je knjige koje je napisao i koje prelaze broj od 40 knjiga u kojima se nalaze skupocjene dragocjenosti. Pogledaj u njegovoj prepunoj i opširnoj biografiji u 'Zejl tabaqati-l-Hanabile' od ibn Redžeba.

El-Fahru-r-Razi bi se rastužio zbog vremena kojeg je potrošio u jelu

Došlo je u 'Ujunu-l-enba' fi tabaqati-l-atiba" od doktora i historičara ibn ebu Usejbia u biografiji imama Fahru-d-dina Er-Razija, mufessira i fakiha, filozofa (Muhammed bin Umer) rođen je 543 h. a umro je 606 h. Allah mu se smilovao. Za svoje 64 godine života ostavio je mnoga djela, otprilike 200 knjiga koje su između dva ili tri djela kao što je njegov poznati tefsir i između poslanica koje su na par stranica.

Došao je u njegovoj biografiji govor od ibn ebi Usejbia: 'Pričao nam je El-Qadi Šemsu-d-Din El-Huv'i o šejhu Fahru-d-dinu Er-Raziju da je rekao: 'Tako mi Allaha, ja se rastužim zbog vremena kojeg izgubim beskorisno dok jedem jer je vrijeme doista nešto veliko.'

Ibn Sukejnova briga za vremenom, organizovanjem njegovog vremena i njegove ispunjenosti dobrim djelima

Rekao je hafiz, historičar ibn En-Nedžar u 'Zejl tarih Bagdad' i hafiz Ez-Zehebi u 'Sijeru alami-n-nubela' ' u biografiji imama ibn Sukejna: 'Šejh, imam, alim, fakih, povjerljivi muhaddis, šejhu-l-islam, ponos Iraqa Dija'u-d-din ebu Ahmed Abdu-l-Vehhab bin Alijj bin Sukejne El-Bagdadi sufija šafijskog mezheba, rođen je 519 h. a umro je 607 h. Bio je šejh svog vremena u poznavanju seneda, pobožnosti i ibadetu, bio je lijepog vladanja, držao se čvrsto sunneta i išao je putem selefa.

Allah mu je produžio životni vijek sve dok nije ispričao svoje priče i vijesti više puta, dolazili su mu tragaoci za znanjem iz drugih oblasti, mnogo je vodio brigu za čuvanjem vremena, njegov govor je bio ograničen, ne bi mu prošao ni jedan trenutak a da nije čitao Kur'an ili spominjao Allaha ili klanjao noćni namaz ili preslušavao učenike. Zabranjivao je ljudima u svojim halkama govor bez koristi, ogovaranje čovjeka ili ono u šta nema koristi. Nije izlazio iz svoje kuće osim zbog džume namaza, bajram namaza ili dženaze, nije prisustvovao u kućama ljudi dunjaluku zbog veselja ili žalosti.

Rekao je ibn En-Nedžar, njegov učenik: 'Obišao sam istok i zapad, vidio sam mnoge imame, učenjake i pobožnjake, ali nisam vidio potpunijeg od njega niti većeg ibadeta ni ljepšeg vladanja, družio sam se s njime danonoćno skoro 20 god. učio sam od njega ahlak i služio ga, čitao sam pred njima Kur'an na svim rivajetima i kiraetima, od njega sam čuo najviše rivajeta u hadisu,

čitao sam pred njime velika djela i mnogo sam se okoristio od njega.'

Ibn Sukejnov govor njegovim učenicima: 'Nemojte govoriti više od (Es selamu alejkum), pitajte šta želite

Rekao je Jahja bin El-Qasim, šejh medrese 'En-Nizamija': Ibn Sukejne je bio alim koji je radio po onom što je znao, nije gubio ništa od svog vremena beskorisno, kada bi ušli njemu rekao bi nam: 'Nemojte govoriti više od (Es selamu alejkum) pitajte odmah šta želite, i to zbog njegove ogromne želje za diskusijama i zaključivanjem propisa.' Medresa 'En-Nizamija' je bila najbolja škola u Bagdadu tada.

I ovo je, tako Mi Allaha, nešto doista čudno! Tražio bi od njih da skrate selam i zabranjivao im je ponašanje i ljubaznost koja je uobičajena kod prvog susreta, naređivao bi im da odmah nakon selama uđu u diskusiju i učenje kako bi dobili na vremenu.

Ibn Tejmijji djedu se čitala knjiga dok bi boravio u toaletu

Jedan od onih koji su pazili na čuvanje vremena i okorišćavanje od njega, na neobičan način i u stanju koje ne može doći na pamet, je i imam ibn Tejmijje djed – Meddždu-d-din ebu El-Berekat Abdu-s-Selam bin Tejmijje El-Harani El-Hanbeli, rođen je na kraju 590 h. a umro je 653 h. Allah mu se smilovao.

Rekao je hafiz ibn Redžeb u 'Zejl Tabaqati-l-Hanabile' u njegovoj biografiji: 'Imam, fakih, muhaddis,

mufessir i jezičar, šejhu-l-islam i fakih svog doba i jedan od poznatih, rekao je naš šejh ebu Abdullah bin El-Qajjim: Rekao mi je brat našeg šejha Abdu-r-Rahman bin Abdu-l-Halim bin Tejmijje: Moj djed – Meždu-d-din ebu-l-Berekat – kada bi ušao u toalet rekao bi mi: 'Čitaj mi ovu knjigu i podigni svoj glas da te čujem.'

Rekao je ibn Redžeb: 'Ovim se želi ukazati na jačinu njegove želje za znanjem i njegovim sticanjem i željom za čuvanjem vremena.'

Hafiz El-Munziri napisao je svojom rukom 90 tomova i 700 dijelova drugih djela

Ispričao je imam En-Nevvevi, Allah mu se smilovao, na kraju svoje knjige 'Bustanu-l-arifin' o nekoliko slavnih djela skupine velikih i oštroumnih učenjaka, pod naslovom 'Poglavlje o lijepim pričama' pa je spomenuo vrlinu koju je čuo od svog šejha kojom se odlikovao imam hafiz Abdu-l-Azim El-Munziri, rođen je u Kairu 581 h. a preselio je 656 h. rekao je:

Čuo sam našeg šejha, velikog imama i mudžtehida, Dija'e-d-dina ebu Ishaqa Ibrahima bin Isa El-Muradija kako kaže – u srijedu, 6 ševvala 658 h. u medresi 'El-Badiraije ' u Damasku, Allah je zaštitio.

Čuo sam šejha Abdu-l-Azima, Allah mu se smilovao, da je rekao: 'Napisao sam svojom rukom 90 tomova, a također sam napisao 700 dijelova.' I ovo su sve djela iz nauke o hadisu koja su napisali drugi učenjaci, a od svojih djela napisao je mnoge stvari.

Hafiz El-Munziri je bio zaokupljen naukom dok bi jeo

Rekao je naš šejh: 'Nisam vidio ni čuo za nekog većeg truda od njega u zaokupljenosti znanjem, bio je uvijek zaokupljen znanjem u danu i noći. Rekao je: 'Stanovao sam u njegovoj blizini kod škole (škola koja je u Kairu, Allah je zaštitio), moja kuća je bila iznad njegove 12 god. i nisam se probudio u noći od noći niti u trenutku od trenutaka a da nisam vidio u njegovoj kući upaljenu svjetiljku a on je bio zaokupljen znanjem, čak dok bi jeo knjige bi bile kod njega i čitao bi iz njih.'

Hafiz El-Munziri nije izlazio iz medrese niti zbog veselja niti žalosti

Rekao je: 'Ne bi izlazio iz medrese niti zbog veselja niti žalosti, a niti zbog posmatranja, a niti zbog nečeg drugog, osim zbog džume namaza, iskorišćavao je svaki trenutak u učenju, Allah bio zadovoljan njime, našim roditeljima i muslimanima.'

Umro mu je sin kojeg je puno volio, a samo ga je ispratio do vrata medrese

Rekao je imam Tadžu-d-din Es-Subki u 'Tabaqatu-š-šafi'ije El-Kubra' u biografija imama El-Munzirija: 'Podučavao je na kraju u medresi 'Daru-l-Hadis El-Kamilije' ne bi izlazio iz nje osim zbog džume namaza. Imao je sina koji je bio pametan i oštrouman muhaddis – Rešidu-d-din ebu Bekr Muhammed, umro je 643 h. i bio je jedan od oštroumnih i inteligentnih hafiza – koji je

umro za vrijeme njegovog života, Allah mu udvostručio dobra djela, pa mu je šejh klanjao dženazu namaz u medresi i potom ga ispratio do njenih vrata, zatim je počeo plakati, te je rekao: 'Ostavljam te Uzvišenom Allahu u emanet ', zatim je otišao od njega i nije izašao iz medrese.

Ibn Malik bi klanjao ili čitao Kur'an ili pisao ili čitao knjige

Od velikih imama, koji su pazili na časove i trenutke, čak dok su bili u smrtnim mukama i u opraštanju od života, koji su bili vezani za sticanjem znanja malo prije smrti, je i imam ibn Malik, jezičar, pisac 'Elfije' i ostalih glavnih djela iz gramatike – Muhammed bin Abdullah, rođen 600 h. a preselio je na ahiret 672 h. Allah mu se smilovao. Došlo je u njegovoj biografiji u 'Nefhu-t-tib ' od Meqqarija:

'Bio je, Allah mu se smilovao, mnogo čitao i brzo obnavljao, ne bi pisao ništa od onog što je naučio napamet sve dok ne bi to obnovio na mjestu gdje bi se zadesio, doista je ovo stanje povjerljivih šejhova i potvrđenih učenjaka, i ne bi se mogao vidjeti a da ne klanja ili da ne čita Kur'an ili da ne piše ili ne čita knjige.

Ispričano je da se jednog dana uputio sa svojim prijateljima u razgledanje po Damasku, pa kada su stigli do mjesta kojeg se željeli zanemarili su ga samo jedan tren, potom su ga tražili i nisu ga našli, zatim su pretražili mjesto i našli su ga iznad listova.'

Ibn Malik je naučio napamet 8 stihova prije nego je umro

'A čudnije od ovoga, u njegovoj brizi za znanjem, je: 'Kao što je spomenuto u naslovu naučio je napamet nekoliko stihova u danu kada je preselio na ahiret, neki od njih su rekli da je naučio 8 stihova i to ponavlajjući za svojim sinom.

Allah ga nagradio najboljim zbog ovih visokih ambicija. Umro je u Damasku 672 h. i ukopan je u podnožju planine Qasijun, i još je njegov grob prepoznatljiv tamo, Allah mu se smilovao.'

Imam Nevevi nije spavao na zemlji oko dvije godine

Rekao je hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji imama Nevevija (Jahja bin Šeref El-Havrani): 'On je imam, hafiz, jedinstven primjer, šejhu-l-islam, znak Allahovih prijatelja, Muhju-d-din ebu Zekerija Jahja bin Šeref bin Murri El-Hizami, El-Havrani, učenjak šafijskog mezheba i pisac mnogih korisnih djela.

Rođen je 631 h.- u selu Neva u Havranu – došao je u Damask 649 h. te je stanovao u medresi 'Er-Revahijje' gdje je i jeo, rekao je: 'Ostao sam u medresi oko dvije godine i nisam se opružio po zemlji radi spavanja – naučio je 'Et-Tenbih' za četiri i po mjeseca i pročitao je četvrtinu 'El-Muhezzeb' u preostalom vremenu godine ispred svog šejha El-Kemala Ishaqa bin Ahmeda.

En-Nevevi je učio svaki dan napamet dvanaest dersova s potpunom preciznošću i komentarom

Spomenuo je njegov učenik a naš šejh ebu El-Hasan El-Itar, da mu je šejh Muhju-d-din spomenuo da je on učio svaki dan napamet dvanaest dersova od svojih šejhova s komentarom i korekturom: Dva dersa iz djela 'El-Vesit' – djelo iz fikha – jedan ders iz djela 'El-Muhezzeb' – isto djelo iz fikha – jedan ders iz nauke o hadisu – učio je hadise na kojima su se saglasili pisci dva sahiha – jedan ders iz djela 'Sahih Muslim', jedan ders iz djela 'El-Lumeu' od ibn Džinija – djelo iz gramatike – jedan ders iz djela 'Islahu-l-mentiq' – djelo iz nauke o jeziku – zatim jedan ders iz nauke o morfologiji, jedan ders iz usulu-l-fikha, nekada iz djela 'El-Lumeu' od ibn Ishaqa, a nekada iz djela 'El-Muntehab' od Fahru-d-dina Er-Razija, jedan ders iz nauke o ravijama i jedan ders iz usulu-d-dina i na kraju jedan ders iz gramatike.

Rekao je: 'Bilježio sam sve što je vezano za njih od komentara problema, jasnoće izraza i ispravnosti jezika, a Uzvišeni Allah mi je podario bereket u mom vremenu.

Imam Nevevi je jeo samo jelo jedne vrste u danu i noći.

Rekao je ebu-l-Hasan El-Itar: 'Spomenuo mi je naš šejh, Allah mu se smilovao, da mu nije prolazilo vrijeme, niti po noći a niti po danu osim u zaposlenosti sa znanjem, čak bi na putu obnavljao ili čitao i na ovom je ustrajao šest godina, potom je počeo pisati, podučavati, davati nasihat i objašnjavati istinu. Nije bio jeo u danu i noći osim jednog obroka poslije jacije a pio je jedan put kod sehura, nije jeo voće i krastavice, govorio bi: 'Bojim

se da se moje tijelo ne omekša i da me ne primora na spavanje, a također se nije bio ženio.

Zuhd imama En-Nevevija i njegova grubost u svojoj hrani, odjeći i životu

Stalno je bio zauzet s pisanjem i širenjem znanja, ibadetom, učenjem Kur'ana, postom i zikrom, strpio se na grubi život u jelu i piću i pridržavao se ovoga sve dok nije presilo na ahiret, njegova odjeća je bila gruba odjeća a njegov turban je bio mali i napravljen od neuštavljene kozje kože.'

Umro je 676 h. Allah mu se smilovao, živio je 45 godina i ostavio je od svojih velikih i mnogobronjih djela od kojih bi se, kada bi se podijelili sa danima njegovog života, dobio rezultat da je pisao svaki dan 4 sveske.

Doktor ibn En-Nefis je imam u medicini, fikhu i čuvanju vremena

A od velikih učenjaka, pametnih i odabranih doktora, od onih koji su pazili na svoje vrijeme i trenutke, pisali misli i ideje u najčudnijim satima i trenucima, je i prvak medicine u svom vremenu ibn En-Nefis Ed-Dimešqi, a potom El-Misri. Došlo je u njegovoj biografiji u djelu 'Revdatu-l-Džennat' od El-Havansarija koji je prenio iz djela 'El-Vafi bi-l-vefejat' od Salahu-d-dina Es-Safedija, odakle sam uzeo sljedeće.

'Ugledni imam, mudrac, učenjak Alau-d-din ibn En-Nefis Alijj bin ebi Hazm El-Qarši – riječ izvedena od sela Qarš koje se nalazi u zemljama iza Eufrata – rođen je

u Damasku na kraju 610 godine po hidžri a umro je u Kairu 687 h. Allah mu se smilovao.

Bio je prvak u medicini, jedinstvena i neuporediva osoba u tome, nedostižan u pripravljanju i pronalaženju lijekova, ima u oblasti medicine velikih i predivnih djela.

Napisao je knjigu 'Eš-Šamil' u oblasti medicine, i sadržaj ove knjige ukazuje da je ova knjiga imala 300 dijelova, što su i spomenuli neki njegovi učenici, ali je načisto prepisao samo 80 dijelova od knjige. Napisao je knjigu 'Muhezzeb fi-l-l-Kuhl' i 'Šerhu-l-Qanun li ibn Sina' u nekoliko dijelova i ostala djela u medicini.

Poznavao je logiku iz koje je napisao skraćenu verziju i prokomentarisao je knjigu 'El-Hidaje' od ibn Sine u logici, napisao je također djela iz usulu-l-fikha, fikha, arapskog jezika, hadisa, stilistike i ostalih oblasti. Prokomentarisao je djelo iz šafijskog mezheba 'Et-Tenbih' od ibn Ishaqa Eš-Širazija, od početka pa do poglavlja o sehvi-sedždi, kvalitetnim šerhom, a bio je imenovan za predavača fikha u medresi 'El-Mesrurije' u Kairu.

Rekao je imam Burhanu-d-din Ibrahim Er-Rušdi: Ala' ibn En-Nefis, kada bi želio da piše, stavile bi mu se zašiljene olovke, a potom bi se okrenuo prema zidu i počeo bi pisati od sebe uzimajući od svojih ideja i misli, i pisao bi brzo poput bujice koja se spušta, kada bi se istrošila olovka ostavio bi je i uzeo drugu kako ne bi gubio vrijeme u oštrenju olovki. I kada bi pisao, pisao bi od sebe bez vraćanja na druga djela.

Ibn En-Nefis i ibn Vasil obnavljaju znanje do sabaha

Rekao je Es-Sedid Ed-Demjatijju, mudrac iz Kaira, koji je bio učenik ibn En-Nefisa: 'Jedne noći sastali su se on i kadija Džemalu-d-din bin Vasil, a ja sam bio spavao kod njih, i kada su završili s klanjanjem jacije namaza, počeli su istraživati i prelaziti s jedne nauke na drugu. Šejh Alau-d-din je u svemu tome istraživao s ljubavlju bez uznimiravanja, a što se tiče šejha Džemalu-d-dina on bi se uznemirio i podizao bi svoj glas, oči bi mu postale crvene zbog jačine srdžbe, a njegove vene na vratu bi otekle, i nisu prestali sa istraživanjem sve dok nije došao sabah.

Kada su završili sa istraživanjem rekao je kadija Džemalu-d-din: 'O šejhe Alau-d-dine, što se tiče nas, mi imamo mes'ela i pravila, a što se tiče tebe, ti imaš riznice znanja.'

Ibn En-Nefis je zabilježio neka istraživanja iz medicine u toku svog kupanja

Rekao je drugi: 'Ušao je šejh Alau-d-din jednom u kupatilo i dok se kupao odjednom je izašao do mjesta na kojem se presvlačila i mijenjala odjeća, zatražio je olovku i papir, te je počeo pisati studiju o pulsu sve dok je nije završio, potom se vratio i kupatilo i dovršio je svoje kupanje.

Bio je doista čovječan, nije udaljavao sebe od korisnih stvari u noći u danu, dolazila je njegovoj kući, njegovom medžlisu, jedna grupa od vladara, zatim Muhezzebu-d-din bin ebi Hulejqa koji je bio

predsjedavajući vijeća doktora, te Šerefu-d-din mlađi i ugledni doktori, sjedeli su kod njega prema svojim stepenima. Od njega i od Imadu-d-dina En-Nabulsija su izlazili doktori u Egiptu i Kairu.

A u bolesti od koje je i umro, neki njegovi prijatelji, doktori, su mu preporučuli da uzme malo vina jer su bili mislili da će mu konzumiranje male količine vina pomoći u liječenju bolesti, pa je odbio i rekao: 'Ne želim da sretnem Uzvišenog Allaha, a u mojoj utrobi mala količina vina.' Nije se bio ženio. Svoju kuću, knjige i imetak je ostavio u vakuf bolnici 'El-Mensuri'.

Ibn En-Nefis je otkrio cirkulaciju krvi (krvotok) prije sedam vijekova

Jednom riječju, bio je ugledan imam, i mnogi ugledni ljudi su govorili da je on ibn Sina drugi. I ne zaboravi da je ibn En-Nefis taj koji je otkrio krvotok (cirkulaciju krvi) u tijelu prije više od sedam vijekova, i to je bilo veliko i strašno otkriće u medicini.

Rekao je Abdu-l-Fetah: 'Bio je uprkos svojoj veličini u medicini i ostalim nauka i inteliginciji koja se ne može opisati, ponizan, pa je opisivao sebe kada bi davao diplome onima koji bi završili medicinu kod njega, imenom 'El-Mutetabbib' (Nadri-liječnik), a on je bio imam u medicini i prvak doktora u svojem vremenu, kao što ti to možeš vidjeti u primjeru njegovog lijepog rukopisa, koji se nalazi u njegovoj biografiji u knjizi 'El-A'lam' od Ez-Zerkelija.

Šejh ibn Tejmijje je ostavio iza sebe djela koja se ne mogu nabrojati, i to sve zbog čuvanja vremena

A čudnije od toga je stanje šejhu-l-islama ibn Tejmijje – ebu El-Abbas Ahmed bin Abdu-l-Halim El-Harani Ed-Dimešqi El-Hanbeli, rođen je 661 h. a preselio je na ahiret, Allah mu se smilovao, 728 h. i za 58 god. svog života ostavio je oko 500 tomova, nije mogao propustiti ni trenutak od svog vremena bez učenja, pisanja ili ibadeta sve dok njegova djela nisu dostigla cifru od nekoliko stotina, naprotiv njegova djela nisu mogli nabrojati oni koji su iza njega došli čak ni lično sam šejh nije ih mogao nabrojati, Allah mu se smilovao.

Došlo je u njegovoj biografiji u knjizi 'Fevatu-l-Vefajat' od ibn Šakira El-Kutbijja: 'Broj djela ibn Tejmijje dostiže cifru od 300 tomova, rekao je Ez-Zehebi: Smatra se da njegova djela sada dostižu cifru od 500 tomova.' Njegov učenik, imam ibnu-l-Qajjim je napisao poslanicu o njegovim djelima u 22 stranice, pa je spomenuo u njoj 350 djela koja su između velikih djela, poslanica i između pravila.

Rekao je šejh ibnu-l-Qajjim, Allah mu se smilovao, u svojoj knjizi 'El-Vabilu-s-Sajjib min El-Kelimi Et-Tajjib': '61-a korist od zikra: Doista spominjanje Allaha daje toliku snagu onom koji čini zikr da on sa spominjanjem Allaha (činjenjem zikra) uradi stvari koje ne može uraditi bez zikra.

Doista sam vidio od snage šejhu-l-islama ibn Tejmijje, u njegovom menhedžu, govoru, odvažnosti i njegovom pisanju, čudnu stvar, pa je bio pisao u jednom

danu što onaj koji prepisuje ne bi mogao napisati za sedmicu dana ili više.'

Ispravno je, u broju njegovih djela, ono što je rekao hafiz ibn Redžeb u 'Zejl-tabaqatu-l-Hanabile': 'A što se tiče njegovih djela, ona su preplavila oblasti, i prešla granicu mnogobrojnosti, pa ih ne može niko nabrojati.'

Ovo je plemeniti čitaoče, trud samo jednog insana od uleme da pazi na čuvanje svog vremena, rekli su oni koji su ga poznavali: 'Niko ne može nabrojati njegova djela, čak ni sam šejh.'

Šejh ibn Tejmijje je čitao i utvrđivao znanje u stanju svoje bolesti i na svom putovanju

Rekao sam: 'Ovo bogastvo u napisanim djelima vodi porijeklo od toga da šejh ibn Tejmijje nije prestajao sa čitanjem u znanju i njegovom utvrđivanju, bilo da je bio prisutan ili na putovanju, zdrav ili bolestan, rekao je njegov učenik, imam ibnu-l-Qajjim, Allah mu se smilovao, u knjizi 'Revdatu-l-muhibbin':

Rekao mi je naš šejh – ibn Tejmijje - : 'Obolio sam od bolesti, pa mi je rekao doktor: Doista tvoje čitanje i tvoj govor o znanju samo povećavaju tvoju bolest, te sam mu rekao: Neću se strpiti na tome, sudija između mene i tebe je tvoje znanje, zar se duši, kada se raduje i veseli, ne poveća snaga i odbije bolest, pa je rekao: Naravno, te sam mu rekao: Moja duša se raduje u znanju, s njime jača moja duša i nalazim u tome odmor, pa je rekao: 'Ovo je van naših ruku.'

Eš-Šemsu-l-Asbahani jeo je hranu u malim količinama kako ne bi gubio vrijeme odlazeći u toalet radi obavljanja nužde

Došlo je u 'Ed-Dureru-l-Kamine' od ibn Hadžera i u 'El-Bedru-t-Tali'i' od imama Eš-Ševkanija, u biografiji imama, alima, Šemsu-d-dina ebu Es-Sina El-Asbahanija (Muhammed Abdu-r-Rahman bin Ahmed, učenjak šafijskog mezheba, poznavalac usulu-l-fikha, mufessir, rođen je 674 h. a preselio je na ahiret u Kairu 749 h. Allah mu se smilovao), sljedeće:

'Radio je u svojoj zemlji, bio je vješt pa je napredovao u nauci, došao je u Damask nakon što je posjetio Quds u seferu 725 h. nadmašio je stanovnike Damaska svojim znanjem i naobrazbom, od njega je slušao dersove šejhu-l-islam Teqju-d-din ibn Tejmijje, pa je pretjerao u njegovom veličanju, te je rekao jedne prilike: 'Ćutite dok ne čujemo govor ovog uglednog alima, niko nije poput njega došao u ove zemlje.' Potom je napustio Damask i otišao u Kairo gdje je i umro.

Govorilo se o njegovoj žudnji za znanjem i njegovoj škrtosti za gubljenjem vremena beskorisno, neki njegovi učenici su spomenuli da se mnogo udaljavao od hrane kako ne bi morao piti i kako ne bi ulazio u toalet radi obavljanja nužde i tako izgubi dragocjeno vrijeme.'

Pa pogledaj u dragocjenost vremena kod ovog uglednog imama, doista dragocjenost vremena kod njega potiče od dragocjenosti znanja, o Allahu kakav je on bio samo alim, vidio je daleko ono što ne vide drugi.

Imam Eš-Ševkani je imao u jednom danu oko 13 dersova

Rekao je alim, kadija, Eš-Ševkani (Muhammed bin Alijj, mufessir, muhaddis, fakih, poznat kao pisac mnogih djela, rođen je 1173 h. u selu Ševkan u Jemenu, a preselio je na ahiret 1250 h. Allah mu se smilovao) u autobiografiji u svojoj knjizi 'El-Bedru-t-Tali'i ' govoreći o svom stanju i obrazovanju u formi trećeg lica i to sve zbog svoje poniznosti:

'Imao je u jednom danu oko 13 dersova, neke dersove bi uzimao od svojih šejhova a druge bi držao svojim učenicima i boravio je na tome jedan duži period. Zatim je prestao da ide kod svojih šejhova kako bi se okoristili više od njega njegovi učenici, pa su uzimali od njega svaki dan deset dersova više nego ranije iz raznovrsnih nauka, nekada bi u jedno vrijeme sastavio: Tefsir, hadis, usulu-l-fikh, gramatiku, morfologiju, rječitost, logiku, fikh, filozofiju i muzičko.'

Između vremena uzimanja i davanja dersova bavio bi se davanjem fetvi onima koji pitaju od stanovnika San'ae i ostalih krajeva oko dvadeset godina, potom je naslijedio sudsvo u San'ai 1229 h. sve do svoje smrti 1250 h. i preselio je, Allah mu se smilovao, a ostavio je 114 svojih djela od kojih je većinu nabrojao u svojoj biografiji.

El-Alusijju bi pisao svoj tefsir po noći a po danu bi imao oko 13 dersova

Bio je, imam, mufessir El-Alusijj – ebu Es-Sina' Šehabu-d-din Mahmud bin Abdullah El-Alusijj, El-

Bagdadi, muftija u Bagdadu, rođen je 1217 h. a preselio je na ahiret 1270 h. Allah mu se smilovao – čovjek koji je žudio da poveća svoje znanje u svakom trenutku, nije prestajao sa sticanjem koristi, lovio bi neobične stvari i ideje, svoj dan je bio posvetio davanju fetvi i podučavanju, početak noći je posvetio druženju s onima koji bi ga posjetili, a pisao bi u zadnjim dijelovima noći stranice svog tefsira koje bi u sabahu sljedećeg dana dao pisateljima koji su radili kod njega u njegovoj kući i koji nisu mogli završiti prepis stranica za vrijeme manje od deset sati.

Podučavao bi u jednom danu 14 dersova, a u danu u kojem bi davao fetve podučavao bi 13 dersova iz velikih djela, a bio je pisao čak u svojoj bolesti od koje je i umro.'

Njegov tefsir je jedan od jedinstvenih i neobičnih tefsira kod učenjaka i ovaj tefsir je dovoljan da ga učini imamom i uglednim učenjakom, a poznato ti je da ga je pisao u zadnjim dijelovima noći. Rečeno je:

Iskoristi noć u onome što voliš
doista je noć pametnome dan

Abdu-l-Hajj El-Leknevi umro je u trideset devetoj godini života a ostavio je iza sebe 110 djela

Nećemo otići daleko, ovo je imam Abdu-l-Hajj El-Leknevi El-Hindi, preselio je na ahiret malo više od 100 godina, 1304 h. u svojoj trideset devetoj godini života, njegova djela su dostigla broj od 110 djela koja se između djela u nekoliko tomova i djela u vidu poslanica

na nekoliko stranica, sva njegova djela su o korisnim istraživanjima i velikim problemima.

Mudrac ummeta Et-Tehanevijj je napisao više 1000 djela

Šejhu-l-Hind (mudrac ummeta) Ešref Alijj Et-Tehanevijj, umro je skoro prije 60 godina, 1362 h. u svojoj osamdeset prvoj godini života i napisao je više od 1000 djela. To je Allahova blagodat koju On daje onom kome hoće. I sve to zbog čuvanja vremena. Oni koji znaju blagodat vremena su rijetka pojava i oni koje je pomogao Allah, pa dolaze u svojim kratim životima sa strašnim brojem djela koja su napisali.

Napisana djela ranijih učenjaka ukazuje na njihovo čuvanje vremena

Spominjem ovdje govor našeg šejha, alima, Muhammeda Zahida El-Kevserija, Allah mu smilovao, koji je objasnio u svom govoru skupinu velikih i ogromnih tefsira namijenjenih samo za Kur'an bez drugih nauka, ogromna veličina ovih tefsira upućuje na veliku pažnju i brigu pisaca tefsira za znanjem i za čuvanjem vremena, pa su bili u mogućnosti da napišu ove velika djela gdje se insan začudi slušajući samo vijesti o njima, a koliko samo Allah ima u Svojim stvorenjima neobičnosti?

Rekao je naš šejh u svojoj knjizi 'Meqalatu-l-Kevseri' govoreći o nekim naukama koje rade u službi Kur'ana:

Nekoliko ogromnih i velikih djela od naših prethodnika u tefsiru i njegovim granama

'Ono što su napisali učenjaci promatrajući i razmišljajući o predivnim značenjima Kur'ana je od onog što se skoro ne može izbrojati

Molim plemenitog čitaoca da mi dozvoli da spomenem ovdje nekoliko djela koja su napisali učenjaci ovog ummeta što će biti modelom za sve ono što žele uraditi od velikih stvari na poprištu pisanja djela, od tih djela su: Tefsir imama ebu Hasana El-Eš'arija koji je nazvan 'El-Muhtezen' i sadrži 70 tomova prema onom što je spomenuo El-Maqrizi u svojoj knjizi 'El-Hitat', zatim tefsir kadije Abdu-l-Džebara El-Hemezanija, nazvan 'El-Muhit' i ima 100 dijelova.

Tefsir ebu Jusufa Abdu-s-Selama El-Qazvinija, nazvan 'Hadaika zate behdže' prenosim ono što je rečeno o njemu: Ima tri stotine tomova i njegov pisac ga je stavio u vakuf u mesdžidu imama ebu Hanife u Bagdadu, potom se ubraja u mnogobrojne knjige koje su izgubljene i nestale za vrijeme vladavine Mongola hilafetom u Bagdadu! Ali, doista sam čuo jednog od književnika iz Indije da je vidio jedan dio od ovog tefsira u jednom od sadržaja u kutubhani.

Hafiz ibn Šahin ima tefsir od 1000 dijelova, a kadija, ebu Bekr bin El-Arebi, je napisao tefsir koji sadrži skoro 80 hiljada stranica i koji se zove 'Envaru-l-Fedžr', poznato je da je ovaj tefsir prisutan u našim zemljama – kutubhane u Istanbulu i u drugim dijelovim Turske – ja ga nisam pronašao iako sam ga tražio dugo vremena. Zatim, bin En-Neqib, jedan od šejhova ebu Hajjana, ima

tefsir koji broji približno 100 tomova, nekoliko njegovih tomova se nalazi u kutubhanama u Istanbulu, nekoliko tomova od tih tefsira se nalazi u nekim kutubhanama onako kako je meni poznato.

A što se tiče najvećeg tefsira koji postoji danas, prema onom što znamo, je tefsir 'Fethu-l-Mennan' koji se naziva 'Tefsiru-l-Allami' i koji se pripisuje alimu Qutbu-d-dinu Eš-Šeraziju i ima 40 tomova, prvi njegov tom je prisutan u 'Daru-l-kutubi-Misrijje' u kojem se nalazi plan tefsira, a u dvije kutubhane – Muhammed Es'ad i Ali Paša – u Istanbulu su njegovi neki tomovi s kojima se upotpunjava čitav tefsir.

A alim, Muhammed Zahid El-Buhari, je napisao tefsir koji ima oko 100 tomova kao što stoji u knjizi 'El-Menhelu-s-Safi'. Učenjaci ovog ummeta su napisal veliki broj tefsira koji se ne mogu nabrojati, a ne samo ovo što smo spomenuli, i svaki od tih tefsira se karakterise posebnim menhedžom. Oni su također napisali knjige iz sunneta koje bliže komentarišu Kur'an, knjige koje obajašnjavaju Kur'an u općim crtama.'

Imami koji su napisali mnogo djela

Alim, fekih, Muhammed El-Hasan El-Hadževi El-Fasi El-Magribi, Allah mu se smilovao, spomenuo je u svojoj izvanrednoj knjizi 'El-Fikeru-s-Sami i tarih el-Fikhi-s-Islami', u biografiji imama ibn Džerira Et-Taberija, ulemu koja je napisala ogromna djela, pa je spomenuo od njih ibn Džerira i ibnu-Dževzija i ostale, pa sam odabrao od njegovog govora sljedeće, i u tom njegovom govoru neka stvari koje sam spomenuo ranije se ponavljaju, ali to nimalo ne škodi. Rekao je:

Ibn Džerir je najveći pisac u islamu zbog broja svojih djela i njihove ljepote

Imam ibn Džerir Et-Taberi pobijedio je trku u pisanju djela s doteranosću svoji djela i dubokom koristi, a doista je ostavio iza sebe od svojih djela koja imaju blizu tri stotine pedeset hiljada listova. Ovo je najveća naučna ostavština koja je došla do nas, pa neka je slavljen Allah, najljepši Stvoritelj.

Pa je s tim pokupio svu blagodat, i niko od prethodnika nije dostigao njegov stepen u mnogobrojnosti djela s njihovom doteranošću i dubokom koristi do ovog našeg vremena, i mislim da se neće desiti ovo nekom drugom, pa je ispravno reći da je on najveći pisac u islamu.

El-Baqillani ne bi spavao sve dok ne bi napisao 35 stranica

A u knjizi 'Dibadžu-l-Muzheb' stoji da je kadija ebu Bekr Muhammed bin Et-Tajjib El-Baqillani, svake noći klanjao 20 rekata teravije i nije spavao sve dok ne bi napisao 35 stranica iz svoje glave.

Mnogobrojna djela ibn ebi Ed-Dunje, ibn Asakira i ibn Šahina

Ibn ebu Ed-Dunja je ostavio iza sebe oko 1000 djela, a ibn Asakir je napisao knjigu o historiji u 80 tomova, rekao je Es-Sujuti: 'Krajnja granica u pisanju djela je ibn Šahib, napisao je 330 djela, a među njima 'Et-Tefsir' u hiljadu dijelova, zatim 'El-Musned' u 1500

dijelova. Rekao je Es-Sujuti: Ovo je od bereketa čuvanja vremena kao i mjesta, od baštine Isra'a i noći El-Kadr.

Mnogobrojna djela ibn Hazma i ibn ebu Hatima Er-Razija

Imam Muhammed Ali bin Hazm je ostavio iza sebe 400 tomova koji sadrže blizu 80000 listova. A imam ebu Muhammed Abdu-r-Rahman bin ebi Hatim Er-Razi je napisao mnoge knjige iz fikha, hadisa i historije, među njima 'El-Musned' u 1000 dijelova, ovo je spomenuto u knjizi 'Tabaqatu-s-Subkijje'.

Mnogobrojna djela El-Hakima En-Nejsaburijja

Ebu Abdullah El-Hakim, poznatiji kao ibnu-l-Bejji', pisac djela 'El-Mustedrek ala Es-Sahihejn' je napisao skoro 1500 dijelova, među njima 'Tahridžu-l-Sahihejn', zatim 'El-Ilel', 'El-Emali', 'Fevaidu-l-Šujuh', 'Tarih Nejsabura' i ostala djela.

Mnogobrojna djela ebu-l-Hasana El-Eš'arija

Knjige ebu-l-Hasana El-Eš'arija su dostigle broj od 50 djela koja su između malih i velikih djela, a najveći njihov dio su knjige u kojima je napisao odgovor na skupine koje su u zabludi. Ovo je najteže u pisanju jer zahtijeva veliko vrijeme.

Mnogobrojna djela ibn Tejmijje, ibnu-l-Qajjima i El-Bejheqija

Teqju-d-din ibn Tejmijje je napisao 300 djela u različitim oblastima nauke i ova djela sadrže oko 500 tomova. A njegov učenik ibnu-l-Qajjim El-Dževzijje je napisao oko 50 tomova koji su između velikih i malih knjiga. Imam El-Bejheqi je napisao hiljadu dijelova, sva djela su napisana rijetkim stilom i sa mnogo koristi, i bio je postio 30 godina.

Mnogobroja djela Muhammeda bin Sahnuna El-Malikija

Muhammed bin Sahnun El-Afriqi je ostavio svoju poznatu veliku knjigu u 100 dijelova iz fikha, sire, historije i zatim knjigu 'Ahkamu-l-Kur'an' i ostala njegova djela.

Mnogobrojna djela ebu Bekra bin El-Arebija El-Meafurija

Imam ebu Bekr bin El-Arebi El-Meafuri koji je ukopan u gradu Fas, napisao je svoj tefsir u 80 dijelova, a napisao je i druga djela kao komentar na Tirmizijevu zbirku hadisa i na knjigu 'El-Muvveta ' od imama Malika, 'Ahkamu-l-Kur'an' i 'Qavasimu-l-Avasim' kao i 'Mahsul fi-l-Usul', sva ova djela su najvećeg stepena što je i najčudnije.

Mnogobrojna djela hafiza ebu Dža'fera Et-Tahavija

Imam ebu Dža'fer Et-Tahavi je napisao mnoga djela, samo je napisao u jednoj mes'eli 1000 listova, a ta mes'ela je: Da li je hadždž Allahovog Poslanika, neka je na njega Allahov salavat i selam, bio zajedno sa umrom, ili samo hadždž posebno ili hadždž poslije umre. Koliko samo u ovoj mes'eli postoji primjera od islamskih učenjaka.

Mnogobrojna djela ebu Ubejde, ibn Surejdža i ibn Habiba El-Endelusija

Napisana djela ebu Ubejde – Ma'mer bin El-Musenna – su dostigla broj od dvije stotine u različitim granama nauke, napisana djela ibn Surejdža su dostigla broj od četiri stotine, a Abdu-l-Melik bin Habib, učenjak Endelusa je napisao hiljadu knjigu i ovo je spomenuto u knjizi 'En-Nefhi-t-Tib'.

Veliki broj djela od skupine učenjaka prethodnika

Njihova djela su sadržala po nekoliko tomova, tako da knjiga 'Mir'atu-z-Zeman' iz historije koju je napisao unuk ibnu-l-Dževzija ima 40 tomova, a knjiga 'Tarihu Bagdad' od El-Hatiba ima 14 tomova, a knjiga 'El-Agani' 20 tomova, a djelo 'El-Kamil' koje je napisao ibnu-l-Esir ima 12 tomova, a djelo 'Šerhu-n-Nebat' od ebu Hanife Ed-Dejneverija dostiglo je 60 tomova, a djela koja je napisao Ja'qub bin Ishaq El-Kindi, arapski filozof,

dostižu brojku od 231 knjige čak i do 300 knjiga iz filozofije, medicine, inžinjerstva i mnogih drugih nauka.

Međutim, tomovi njihovih knjiga su bili različitog obima, od 10 pa do 100 stranica, i ovo predstavlja pravu teškoću za dobijanje materijala za pisanje (mastilo, olovke, papir) u to vrijeme.

Mnogobrojna djela kasnijih učenjaka ne dostižu broj mnogobrojnih djela njihovih prethodnika

A što se tiče kasnije generacije učenjaka kojima je bilo lahko dobiti materijal za pisanje - i uprkos tome broj njihovih napisanih djela nije dostigao broj napisanih djela njihovih prethodnika – od njih su ibn Hadžer El-Asqalani, pisac djela 'Fethu-l-Bari' i 'El-Isabe' i ostala njegova djela, zatim Ez-Zehebi, Es-Sujuti koji je napisao skoro 400 djela, međutim sva ta djela su male veličine, jednog ili dva lista.

Od njega je više napisao šejh ebu - El-Fajd Muhibbu-d-din Muhammed Murteda El-Husejni El-Vasiti, Ez-Zubejdi, učenjak hanefijskog mezheba – El-Hindi, po mjestu gdje je rođen i gdje je odrastao – a potom je živio u Egiptu, dovoljno je da bude dokazom da je pisao mnogo to što je napisao 'Šerhu-l-Qamus', zatim 'Šerhu-l-Ihja', korist od ove dvije knjige je bila velika pa su naišle na veliki prijem od strane islamskog svijeta. (Ovdje se završava govor alima El-Hadževija u skraćenoj verziji).

Rekao je Abdu-l-Fetah: Ovo je kratak govor o onima koji su pisali mnogo djela, koja nisu napisana i koja nisu potpuna, napisao ih je alim El-Hadževi, Allah

mu se smilovao, upotpunjavajući govor bez slijeđenja i istraživanja, povodom njegovog spominjanja mnogobrojnih djela kjoje je napisao imam ibn Džerir Et-Taberi.

Briga za čuvanjem vremena produžava životni vijek i umnožava tragove

Ono što me je bodrilo da napišem ovaj govor objašnjavajući ovu strašnu bujicu od mnogih iznenađujućih djela, je, kako su napisana? Kada su sakupljena? Doista je sve ovo zbog brige za čuvanjem vremena kako bi se što više okoristilo od njega a da se ne potroši ni jedan jedini trenutak i manje od toga beskorisno. S čuvanjem vremena umnožavaju se tragovi i produžava se životni vijek, Allah im podari bereket u kratkom vremenu i njihovim kratkim životima, doista Allah daje Svoje blagodati onom kome On hoće, i doista je Allah Vlasnik velikih blagodati.

Svoj govor o učenjacima koji su vodili brigu o svojem vremenu pazeći na najmanje trenutke da ne ode beskorisno, od onih koji su se okoristili i koji su dali drugima najbolje plodove, završavam govorom o hafizu ebu El-Qasimu bin Asakiru Ed-Dimešqiju, u njegovoj biografiji je došlo ono što pokreće snagu i budi onog koji spava, pa kažem:

Ogromna količina knjiga koje je ibn Asakir dao islamskoj kutubhani

Hafiz ebu El-Qasim bin Asakir Ed-Dimešqi (Aliijj bin El-Hasan) rođen je u Damasku 499 h. a preselio je na

ahiret 571 h. Allah mu se smilovao, pazio je na najmanje trenutke svog vremena, obradovao je islamsku kutubhanu svojim djelima koja ni današnji naučni instituti ne mogu štampati! A on je sva ta djela napisao sam, svojom rukom i olovkom, pažljivo ih je pregledao i korigovao, izabrao od njih, poredao ih i sortirao i zatim ih dao ljudima, pa su bila znak koji ostaje i koji govori da je bio nečuvena stvar u hifzu i velikoj spoznaji, u visokim ambicijama u pisanju.

Ovdje navodim skraćeni dio njegove biografije koju sam uzeo iz tri knjige, zadovoljio sam se s onim što je vezano s njegovim obilaženjem zemalja i šejhova radi sticanja znanja, zatim što je u vezi s njegovim mnogobrojnim djelima i njegovom žestokom brigom za čuvanjem vremena i najsitnijih trenutaka.

1 – Rekao je historičar i kadija, ibn Hallekan u knjizi 'Vefejatu-l-A'jan' u njegovoj biografiji: 'Bio je muhaddis Šama u svojem vremenu, bio je od prvaka fakiha u šafijskom mezhebu, prevagnuo je nad njime hadis pa je postao poznat u njemu, došao je u potrazi za hadisom sve dok nije sakupio od njega ono što nije uspio niko drugi, putovao je i obilazio zemlje, susretao se sa šejhovima i bio je drug hafiza ebu Sa'da Abdu-l-Kerima ibn Es-Sem'anija u putovanju, a broj šejhova koje je susreo Es-Sem'ani u islamskim zemljama je dostigao cifru od 7000 šejhova.

Bio je hafiz izuzetno čvrstog pamćenja, spojio je između metna i seneda, sticao je znanje u Bagdadu, potom se vratio u Damask, zatim je otišao u Hurasan, išao je u Nejsabur, Herat, Asbahan i u planinske predjele, napisao je mnogo korisna djela, izvršio je tahridž hadisa, bio bi sretan dok bi sastavljao i pisao, napisao je 'Tarihu

Dimešq' u 80 tomova, i došao je u toj knjizi s čudnim stvarima, došao je po istom sistemu knjige 'Tarihu Bagdad' od El-Hatiba El-Bagdadija, gdje je spomenuo svoje šartove u svojoj knjizi, ali je veličina njegove knjige dva puta viša od 'Tarihu Bagdada', sadrži više stvari i raznovrsnih koristi.

Rekao mi je naš šejh, hafiz, alim, Zekiju-d-din ebu Muhammed Abdu-l-Azim El-Munziri, hafiz Egipta, dok je pričao spomenuo je ovu knjigu, a potom mi je izvadio jedan tom od nje, te se odužio govor o njemu i njegovom ugledu: 'Mislim da je ovaj čovjek nanijetio da napiše ovu knjigu o historiji otkada je počeo razumjeti, i počeo je sastavljati tu knjigu od tog vremena, jer je životni vijek kratak da čovjek sastavi knjigu poput ove poslije zauzetosti i podučavanja.

I rekao je istinu, jer ko pogleda ovaj govor saznat će realnost ovog govora, jer kako vrijeme može stajati na raspolaganje čovjeku dok ne napiše knjigu poput ove knjige, a ovo se vidi – znači vidi se iz njegove knjige o historiji – da je on taj koji je izabrao ovu knjigu, i nije mu uspjelo ovo osim poslije mnogo koncepta i nacrta koji se nisu mogli izbrojati, a ima osim ove historije druga lijepa djela i dijelove u kojima čovjek uživa. A djela hafiza ebu Qasima ibn Asakira prešla su preko 50 djela, jedno od tih djela je knjiga 'Tarihu Dimešq' u 80 tomova kao što smo to ranije pomenuli.

Ibn Asakirove visoke ambicije i njegovo ogromno obilaženje zemalja

2 – Rekao je Hafiz Ez-Zehebi u 'Tezkiretu-l-Hufaz' u biografiji velikog hafiza, muhaddisa Šama, koji je

ponos imamima – ebu El-Qasim bin Asakir, pisac velikog broja djela i pisac knjige 'Tarihu-l-Kebir', rodio se u početku 499 h. a slušao je 505 h. predavanja od svog oca i brata, sticao je znanje u Damasku, potom je otišao u svojoj dvadesetoj godini i sticao znanje u Bagdadu, Mekki, Kufi, Nejsaburu, Asbahanu, Mervi, Heratu, napisao je knjigu 'El-Erbeinu-l-Buldanije' u kojoj je četrdeset razgovora sa četrdeset šejhova iz četrdeset zemalja, nabrojao je svoje šejhove koji su dostigli cifru od 1300 šejhova i dodao je 80 svojih šejhova žena kod kojih je učio.

Prenosili su od njega mnogi, među njima i njegov saputnik na putovanju ebu S'ad Es-Sem'ani – potom je imam Ez-Zehebi nabrojao njegova djela koja su dostigla brojku od oko 50 knjiga – prisustvovao je skupovima na kojima je diktirao svoje znanje koje su ljudi zapisivali, diktirao je na 408 skupova i svako to diktiranje na skupovima je bilo u svojstvu njegovog djela.

Rekao je njegov sin, muhaddis, Behau-d-din El-Qasim: 'Moj otac je neprekidno klanjao u džematu i mnogo je čitao Kur'an, završavao bi svakog petka hatmu, a u ramazanu bi završio hatmu za jedan dan, boravio bi u itikafu u istočnoj munari – u džamiji u Damasku, mnogo je obavljao nafile i stalno je činio zikr, proveo bi noć polovine mjeseca Ša'bana kao i dvije noći bajrama u namazu i spominjanju Allaha, obračunavao bi se sam sa sobom zbog svakog trenutka koji je prošao! Nije radio 40 godina ništa – otkada su mu njegovi šejhovi dozvolili da prenosi hadise i da drži predavanja – osim na sakupljanju hadisa i preslušavanju učenika čak i na svojim izletima i u svojoj samoći.'

Rekao je hafiz ebu Ala' El-Hemezani: 'Ebu El-Qasim bin Asakir je nazvan u Bagdadu bakljom vatre zbog svoje inteligencije, svojeg izgaranja za znanjem i zbog svojeg lijepog shvaćanja i razumijevanja. A rekao je ebu El-Muvahib Sasra: Rekao sam mu: Da li naš prvak vidi nekog poput sebe? Rekao je: Nemoj govoriti tako! Rekao je Uzvišeni Allah:

فَلَا تُزَكُّوا أَنفُسَكُمْ {32}

"Zato se ne hvalištite." (En-Nedžm 32), rekao sam, rekao je Allah:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ{11}

"I o blagodati Gospodara svoga kazuj." (Ed-Duha 11), pa je rekao: Da je rekao: Doista moje oči nisu vidjele nekog poput mene, rekao bi istinu.

Potom je rekao ebu El-Muvahib: Ja kažem da nisam vidio nikog poput njega, niti sam vidio svojstva poput njegovih svojstava, držao se čvrsto jednog menhedža četrdeset godina, uvijek bi klanjao namaz u džematu u prvom saffu osim ako bi bio u tome spriječen, stalno bi boravio u itikafu u mjesecu ramazanu i u prvih deset dana zu-l-hidžeta, nije obraćao pažnju za skupljanjem imetka niti izgradnji kuća, udaljio je to od sebe i od svojeg razmišljanja, čuvao se svakog položaja u upravljanju pa je odbio sve položaje koji su mu bili ponuđeni, sebi je stavio u zadatak da naređuje na dobro i odvraća od zla i na tom putu se nije bojao nikog.

Ibn Asakirovo povlačenje radi sticanja znanja, mnogobrojnost njegovih šejhova i snaga njegove preciznosti

3 – Rekao je imam Tadžu-d-din Es-Subki u knjizi 'Tabaqatu-l-š-Šafi'ije El-Kubra' u biografiji uzvišenog imama, ebu El-Qasima bin Asakira: 'Ne znamo nikog od njegovih prethodnika koji se nazivao Asakir, međutim on je postao poznat s ovim imenom, on je pomogač i sluga sunneta, imam sljedbenika hadisa u svojem vremenu i kraj velikih učenjaka, hafiza, bio je institucija u kojoj se uzimalo znanje.

Sebe je posvetio svim vrstama znanja, bio je zaposlen stalno sa svoja dva prijatelja, sa sticanjem znanja i rada po njemu, nije razmišljao o nečemu drugom osim o tome, pazio je da mu ne prođe i najmanja pojedinost, prema velikoj ili maloj mes'eli odnosio se na isti način i precizno, tačnost koja je bila kod njega je bila kao tačnost njegovih prethodnika ako nije bila i veća, svoje ogromno znanje ostavio je iza sebe ljudima koji su bili potrebni znanja.

Učio je od mnogo ljudi, broj njegovih šejhova je iznosio 1300 šejhova, a od žena osamdeset i nekoliko, putovao je u mnogim zemljama, a od njih Irak, Mekka, Medina, i putovao je u zemlje stranaca, a od njih.

I rekao je njegov šejh El-Hatib ebu El-Fadl Et-Tusi: 'Ne poznajemo nikog osim njega koji zaslužuje ovo zvanje (hafiz). 'Rekao je ibn En-Nedžar: 'On je i prvak muhaddisa u svojem vremenu, on je onaj do kojeg je stiglo vođstvo u hifzu, preciznosti, potpunom znanju u hadisu, povjerenju, plemenitosti, lijepom pisanju i tedžvidu i s njime je završena ova stvar.'

Rekao je ibn En-Nedžar: 'Čuo sam našeg šejha – Abdu-l-Wehab bin El-Emin – da kaže: 'Bio sam jednog dana sa hafizom ebu El-Qasimom ibn Asakirom i sa ebu Sa'dom bin Es-Sem'anijem, išli smo radi sticanja znanja i susrećanja sa šejhovima, pa smo sreli jednog šejha kojeg je zaustavio ibn Es-Sem'ani kako bi ga preslušao, pa je počeo kružiti oko dijela kojeg je imao u vidu kojeg nije bio u stanju proučiti, pa su njegova prsa postala tijesna. Rekao mu je ibn Asakir: Koji dio želiš da proučiš, pa je rekao: Poglavlje o proživljenju od ebu Davuda koje sam čuo od šejha ebu Nasra Ez-Zejnebija, pa mu je rekao ibn Asakir: Ne žalosti se! Pa mu je proučio potrebno poglavlje iz svoje glave ili samo dio poglavlja. Rekao je ibn En-Nedžar: Naš šejh nije siguran koje od ovo dvoje.

Rekao je o njemu šejh Muhju-d-din En-Nevevi: On nije samo hafiz Šama, naprotiv on je hafiz dunjaluka, on je imam u općem smislu, povjerljiv i čvrst u svom znanju.

Ibn Asakir se zabrinuo zbog knjiga koje su kasnile sve dok nisu stigle do njega

Ispričao je njegov sin ebu Muhammed El-Qasim: Moj otac je čuo mnoga predavanja iz knjiga koje nije mogao dobaviti, upotrebljavao je knjige svog druga hafiza ebu Alijja bin El-Wezira, knjige koje su bile bile kod ibn El-Wezira nisu bile kod mog oca, a knjige koje su bile kod mog oca nisu bile kod ibn El-Wezira.

Čuo sam ga jedne noći dok je pričao sa svojim prijeteljem na mjesečevoj svjetlosti u džamiji da kaže: 'Putovao sam ali kao da nisam putovao, dobio sam ali kao da nisam dobio, mislio sam da će me moj drug ibn El-

Wezir donijeti knjige za koje sam čuo, poput: Sahihu-l-Buhari, Sahihu-l-Muslim, zatim knjige od imama El-Bejheqija ali se dogovorio sa stanovnicima Merve koji su ga zadržali u njoj.

Želio sam da neko drugi dođe, rečeno je da treba doći Jusuf bin Fareva El-Džejani i naš drug ebu El-Hasan El-Muradi koji mi je rekao: Možda ću doći u Damask i potom se iz njega uputiti mojoj zemlji Andaluziji,' a ja nisam vidio ni jednog od njih da je došao u Damask, morao sam ja putovati kako bi dobavio knjige velikih učenjaka i najvažnije stvari od najboljih knjiga.

Pa nije prošlo osim nekoliko dana, a došao mu je jedan od njegovih prijatelja koji je pokucao na vrata, te je rekao: Ovo je ebu El-Hasan El-Muradi, doista je došao, pa je sišao moj otac k njemu, susreo ga je i ugostio u svom stanu, bio nam je došao sa 4 sanduka koji su bili prepuni knjiga, te se moj otac jako obradovao, pa je zahvalio Allahu Koji je olakšao dolazak knjiga njemu, bez ikakvog napora, te ga je opskrbio hranom za putovanje, uzeo je zatim te knjige pa je počeo prepisivati i umnožavati sve dok nije došao do onog što je želio, svaki put kada bi dobio neki dio od njih kao da je dobio riznice dunjaluka, Allah mu se smilovao i bio zadovoljan njime.'

Ovo su odlomci iz sire ovog jedinstvenog imama, hafiza ibn Asakira Ed-Dimešqija, u ovim odlomcima si vidio čudne i zapanjujuće stvari. Da nije bilo njegove brige za čuvanjem vremena i za iskorišćavanjem svakog njegovog sata i svakog trenutka ne bi bio u stanju da napiše ta ogromna djela koja danas nisu u stanju štampati najmoderniji instituti zbog bereketa kojeg je imao u

njihovom pisanju. Pa pazite, pazite na vrijeme, pazite na trenutke, doista su trenuci riznice bereketa i dobra.

Pravilna raspodjela djela po vremenu koje im odgovara

Moramo obratiti pažnju na sljedeće: Praktični rad zauzima mjesto u vremenu koje mu odgovara, pa je od tih praktičnih djela ono što se može uraditi u bilo kojem vremenu i može uraditi bilo ko, zbog njegove lahkoće i lakog obavljanja, poput prepisivanja, lakog čitanja ili čitanje lakog štiva ili onog što mu je slično, jer ove stvari ne zahtijevaju slobodan um i njegovu potpunu budnost kao ni duboko precizno razmišljanje.

A od praktičnih djela koja se ne mogu u potpunosti dobiti osim u vremenu kada su umovi slobodni od bilo kakvih briga i razmišljanja, kada se u njima aktivira talenat i razumijevanje, i umnoži se u njima bereket i blagodati kao što su trenuci sehura, zore i sabaha, ili kao tihe noći i potpuna nezaposlenost kao i mjesta bez buke i galame.

Moraju se iskoristiti ovi odabrani trenuci i vrijeme u kojem se nalazi bereket, kako bi se riješili teški problemi i prepreke, kako bi se razgonetnule izmiješane mes'ele, ispravili izmijenjeni i prevrnuti teški problemi, riješili duboki i zatvoreni izrazi, naučili tekstovi i slično tome.

Najbolja vremena i mjesta za učenje

Rekao je hafiz El-Hatib El-Bagdadi u svojoj knjizi 'El-Fekih we-l-Mutefekih' a govorio je o najboljim

vremenima i mjestima za učenje koja mu pomažu u učenju: 'Znaj da učenje ima vremena u kojima se mora učiti i voditi računa o njima, i doista učenje ima mjesta kojih se mora pridržavati onaj koji uči.

Najbolja vremena: Osvit zore, potom polovina dana, poslije njega rano jutro koje je bolje od večeri. Učenje noću je bolje od učenja po danu, vrijeme u kojem je čovjek gladan je bolje za učenje od vremena u kojem je čovjek sit. Onaj koji uči ako je mnogo gladan mora jesti jer doista neki ljudi kada su mnogo gladni ne mogu učiti, pa neka uzme nešto malo hrane koje će mu utoliti glad i neka ne jede puno.

A najbolja mjesta za učenje su: Sobe koje su iznad su bolje od podruma, zatim svako mjesto koje je daleko od zabave jer je srce u njemu prisutno, inače će biti zauzeto nečim drugim ili će ga nešto drugo preokupiti i tako udaljiti od učenja. Nije pohvalno da čovjek uči u blizini biljaka i zelenila niti na obalama rijeka niti na putu jer će sigurno na ovim mjestima biti nešto što će zaokupiti srce i udaljiti ga od učenja.'

Rekao sam: 'Ebu Nasr El-Farabi je izabrao učenje na mjestima koja se razlikuju og gore spomenutih. Ispričao je kadija ibn Hallikan u njegovoj biografiji u knjizi 'Wefejatu-l-A'jan', rekao je: Bio je doista jedinstvena ličnost, nije sjedio sa nikim od ljudi, najveći dio vremena u kojem je boravio u Damasku proveo je na mjestima na kojima se nalazila voda ili bi sjedio u baščama, pisao bi na tim mjestima svoje knjige iako je mnogo ljudi posjećivalo ta mjesta.'

Pohvalno je udaljiti se od vreve i buke radi učenja

Doista je pohvalno u traženju znanja: Samoća i udaljenost od ljudi i od buke jer zaista samoća pomaže u izbistravanju misli, pa ako razmišljanje bude čisto onda je čisto promatranje i razumijevanje traženih informacija, traženje njihovog znanja je poput vage koja je veoma osjetljiva i podliježe i najmanjoj strasti ili zauzetosti nečim, te tako izađe sa Pravog puta, pa zato pazite u sticanju preciznog znanja, mes'ela kao i njenih problema. Vrijeme i mjesto moraju biti prisutni da bi razumijevanje bilo potpuno i da bi se uzela od njih ispravna misao i odluka.

Rekao je imam, muhaddis, književnik, ebu Sulejman Hamd bin Muhammed El-Hattabi El-Busti koji je rođen 319 h. a preselio 388 h. Allah mu se smilovao:

Kada sam usamljen i kada mi je um čist
Dođu mi ideje brzo poput munje u mraku
A ako se smenjuje vika onih koji galame u moje uši
Zadesi me od toga zbunjenost i nerazumijevanje

Ima znanja od kojeg se uzima mala korist i u čijem sticanju nema mnogo koristi, njegovo nepostojanje nije problem, a njegova korist je veoma mala, potreba za njime nije velika a niti mu se posvećuje vrijeme niti su njime zauzete duše i umovi, preokupiranost manjim sprečava te od boljeg i najboljeg, i ta preokipiranost manjim uzima od vremena i tijela dio i onemoguči čovjeka da dostigne ono što voli i želi. Rekao je Salih bin Abdu-l-Qudus:

Ako budeš tražio znanje znaj da je znanje teško
Pa razmisli šta ćeš nositi
A ako znaš da je znanje različito
Zaposli svoje srce s onim što je najbolje.

Pa razuman čovjek mora upraviti svoj jaki um i skupocjeno i dragocjeno vrijeme ka najboljem djelu i najboljem produktu kako bi uzeo najprofitabilnije i najbolje.

Pohvalno je da osoba prevari sebe kod dosade i malaksalosti

Došlo je u knjizi 'El-Hisu ala telebi-l-ilm' od ebu Hilala El-Askerija: 'Rekao je ibn Džerw El-Mewsili: Čovjek mora ostaviti svoj ders o obavijestima i stihovima za vrijeme svoje dosade. A rekao je ibn El-Meragi: Čovjek mora prevariti sebe u učenju.'

Rekao sam: Ovo znači da kada čovjeka sustigne dosada ili malaksalost nije lijepo da klone pred time i da prestane sa učenjem i sticanjem znanja, već će izliječiti svoju malaksalost i boriće se protiv svoje dosade dok je ne savlada, te tako nestane malaksalost i dosada a dođe aktivnost i sreća.

Neke stvari kojima se liječi dosada i s kojima se udaljava drijemež i lijenost

To se postiže žvakanjem žvake ili kratkim izlaskom iz prostorije koja je natkrivena do mjesta napolju, ili sa prelaskom iz jedne u drugu sobu, ili

tuširanjem hladnom ili vrućom vodom, ili uzimanjem prijatnog napitka ili lake hrane, ili razgovorom s prijateljom ili sagovornikom, ili pjevanjem stihova, ili učenjem Kur'ana na glas, ili promenom položaja tijela, ili pješačenjem ili penjanjem, ili zamjenom knjige koja se čita ili zamjenom poglavlja i sl. tome od stvari koje udaljuju malaksalost i dosadu. Svako tijelo ima nešto što ga osvježava, za svaku aktivnost postoji ključ i to nije skriveno oštroumnima koji paze na vrijeme.

Obaveznost zaokupljenosti najvažnijim i davanje istom prednosti nad nevažnim

Rekao je hafiz El-Hatib El-Bagdadi, Allah mu se smilovao: 'Znanje je poput mora čija se težina ne može izmjeriti, ili metala čije dobijanje ne prestaje, pa zato budi zaokupljen najvažnijim od znanja jer doista ko bude zaokupljen nečim nevažnim naškodio je važnijem.'

Ovo je ono na šta je bio ukazao El-Abbas bin El-Hasan El-Alevijj – bio je jedan od oštroumnih i inteligentnih učenjaka, jedan od pametnih retoričara i pjesnika, bio je prijatelj sa halifom Harunom Er-Rašidom i halifom Me'munom poslije njega – u svom skupocjenom savjetu kojeg želim prenijeti u potpunosti zato što je sastavljen od dubokih misli i dalekosežnog govora.

El-Abbasova oporuka o davanju prednosti važnijem nad manje važnim

Rekao je El-Abbas, Allah mu se smilovao: 'Znaj, da tvoj um nije u mogućnosti da obuhvati sve, pa ga

oslobodi za ono najvažnije. Doista tvoj imetak ne može obogatiti sve ljude, pa izaberi one koji ga zaslužuju. I doista tvoja plemenitost ne može obuhvatitit sve ljude, pa potraži one koji je zaslužuju. Doista tvoja noć i tvoj dan ne mogu obuhvatiti sve tvoje potrebe pa makar stalno radio u njima, pa ih pravilno podijeli između tvog posla i tvoje potrebe.

Ako budeš zaokupljen nevažnim stvarima ismijavaš se stvarima koje su važne, ako potrošiš svoj novac na neistini izgubio si ga kada ti bude potreban za istinu. Ako svoju plemenitost daš onima koji je ne zaslužuju naškodit će ti u nemogućnosti davanja onima koji je zaslužuju. A ako budeš zaokupljen u danu i noći nepotrebnim stvarima bićeš ponižen kod potrebe.'

Ovo su kratki dijelovi koji objašnjavaju vrijednost vremena kod tih učenjaka i uzvišenih imama, od kojih sam spomenuo samo jedan dio, nisu bili samo ponos islama, naprotiv, bili su ponos čovječanstva.

Oni su narod čiji je ponos Allah izgradio
I nema većeg ponosa od toga pa makar porastao ponos drugih

Pa plemeniti čitaoče, ne treba da se čudiš ako čuješ ili pročitaš: Da doista neki učenjak ima više od 100 knjiga, da su njegova djela učestvovala mnogo u svakoj grani nauke, a razlog tome je njihova briga za čuvanjem vremena, ostavili su sve beskorisno i nisu bili nemarni prema vremenu, te su se natjecali sa trenucima, minutima i satima, pa su zato ostala ta njihova slavna djela.

Učenjaci koji su napisali 50 djela, pa 100 djela i više

Profesor Džemil-l-Azm Ed-Dimešqi koji je preselio na ahiret 1352 h. Allah mu se smilovao, je napisao knjigu koju je nazvao 'Ukudu-l-Dževher' u kojoj su biografije učenjaka koji su napisali 50 djela, pa 100 i više, pa je spomenuo u toj knjizi mnogo učenjaka koji su bili poznati po mnogobrojnom pisanju i mnogobrojnim djelima.

Spomenuo je mnogo učenjaka, a od njih: ibn Džerir Et-Taberi, ibnu-l-Dževzi, En-Nevevi, ibn Sina', El-Gazali, ibn Hadžer El-Asqalani, El-Bedru-l-Ajni, Es-Sujuti, ibn Tejmijje, ibnu-l-Qajjim, Ali El-Qari, El-Munavi, Abdu-l-Gani En-Nabulsi, Abdu-l-Hajj Leknevi, i mnogi drugi čija su djela jednog od njih prelazila više od 100 knjiga ili 50.

Kada bi razmislio o biografiji tih uglednih ljudi, učenjaka, i onih poput njih, njihove biografije će ti dati snagu da osjetiš vrijednost vremena i da ih sustigneš ako si od onih s velikim ambicijama, i nemoj napustiti dunjaluk, a da ne ostaviš iza sebe od tvojih misli što prelazi trideset, četrdeset, pedeset.... A Allah daje više onom kome On hoće i daruje Svoju milost onom kome hoće, a Allah je doista Sveznajući.

Uzroci koji pomažu na čuvanje vremena i na okoriščenje njime

Za čuvanje vremena i dobijanja na njemu spomenuli su ranije u opisu učenika koji traži znanje

stvari koje mu olakšavaju sticanje znanja: Mora da bude brzog pisanja i čitanja i brzog hoda.

Navedena je brzina hoda kako bi se moglo obići što više šejhova u najkraćem vremenu, a pak što se tiče brzog pisanja i čitanja to je da bi se skratilo vrijeme i sačuvalo za neke druge poslove i za povećanje znanja u njemu. Ovo su svojstva koja bez ikakve sumnje pomažu u povećanju znanja i šejhova u najkraćem periodu.

Dodao sam četvrto svojstvo, a ono je: Da brzo jede jer ako brzo ne jede nego polako uživajući u hrani, proći će mu vrijeme koje je dobio od brzog pisanja i čitanja i brzog hoda u jedenju hrane polako. Nije se popravio u ponašanju prema svome vremenu i niti je znao kako da se okoristi od uzimanja savjeta na pravi način.

Jelo, spavanje i odmor onoga koji traži znanje treba da budu onoliko koliko je to potrebno

Rekao je imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, u bogatom uvodu svoje velike knjige 'El-Medžmu'u': 'Mora da žudi za znanjem, stalno se trudeći da nešto nauči u bilo kojem vremenu dana i noći, bio prisutan ili na putovanju, i da ne ode nešto od njegovog vremena u nečemu drugom van znanja osim koliko je to potrebno u hrani, spavanju i slično tome kao što je odmaranje kako bi se odstranila dosada i ono što liči tome od obaveznih stvari.'

Vrijednost vremena

Ebu-l-Wefa' bin Aqil je govorio: 'Svim svojim trudom nastojim da skratim vrijeme u kojem jedem

Prethodio je u biografiji imama ebu-l-Wefa'a ibn Aqila El-Hanbelija, njegov govor, Allah mu se smilovao: Svim svojim trudom nastojim da skratim vrijeme u kojem jedem sve dok nisam izabrao suhi tost i njegovo umakanje u vodu nad hljebom zbog onog u čemu se oni razlikuju u žvakanju dobijaći tako na čitanju ili na drugim korisnim stvarima, doista je najbolje što pametni mogu dobiti, po konsenzusu učenjaka, vrijeme, koje je plijen u kojem se iskorišćavaju prilike, doista obaveza ima mnogo i zaista vrijeme prolazi brzo'.

Dva stiha od imama Sujutija kojih se treba pridržavati onaj koji traži znanje kako bi dobio na vremenu

Potom, vidio sam da je hafiz imam Es-Sujuti, Allah mu se smilovao, ukazao na činjenicu da je traženju znanja potrebna također brzina u jelu zajedno sa brzinom u idenju, pisanju, kako bi dobio na vremenu, pa je rekao:

Pričao nam je naš šejh El-Kenani
Od svog oca koji je bio hatib
O ti koji tražiš znanje požuri u troje
Jelu, idenju i pisanju

Njegov šejh na koga je ukazano ovdje je: imam, vrhovni kadija, Izzu-d-din Ahmed bin Ibrahim Ek-Kinani El-Misri El-Hanbeli, Allah mu se smilovao.

Ono što je prošlo od vremena ne može se nikako vratiti

Na tebi je dobri brate koji razumiješ, koji si pametan i razuman, da paziš svoje vrijeme da ne ode beskorisno i uzaludno jer je vrijeme u kojem živiš prolazna prilika koja se ne obnavlja niti vraća, a rečeno je:

Što je prošlo otišlo je a ono čemu se nadaš je gajb
Ali imaš trenutak u kojem živiš

Žudi za dobijanjem vremena i okorišćavanjem od njega na taj način što ćeš organizovati sebe, svoj posao i svoje vrijeme, na taj način što ćeš učiti ili podučavati ili pisati ili čitati ili slušati ili učenjem Kur'ana ili iskrenim robovanjem Allahu, i ne nanosi nepravdu samom sebi u propuštanju vremena, trošeći sate svog života i trenutke svog postojanja! Ako budeš takav propao si u svom životnom vijeku! Žudite i idete za rahatlukom i lijenosti, a škrti ste u dobrobitima i velikim stepenima.

Lijenost je loš drug a ljubav prema rahatluku nasleđuje tuga

Rekao je imam odgajatelj ebu-l-Feredž ibnu-l-Dževzi, Allah mu se smilovao, u svojoj lijepoj poslanici u kojoj je savjetovao svog sina a koja se zove 'Leftetu-l-kebidu fi nasihati-l-veled':

Lijenost u dobrobitima je loš drug! A ljubav prema rahatluku nasleđuje tuga koja je veća od svake slasti, zato budi oprezan i umaraj se, i tuguj za onim što je prošlo zbog tvog zapostavljanja, trudi se da sustigneš one koji

su potpuni sve dok ima vremena, napoj svoje grane dok su još vlažne, sjeti se sati i trenutaka koje si propustio i to ti je dovoljna pouka da odagna slast lijenosti kod tebe i da se sjetiš stepena dobrobiti!

Doista su u nekim vremena ambicije male i nepotpune, pa ako se ambicije probude napreduju i ne opadaju osim zbog niskosti i prostote! Pa kada ambicije budu visoke one se neće zadovoljiti nečim malim.

Ako osoba bude velika i velike stvari će tražit
I neće se zadovoljiti s malim od onih koji su mali

Uzvišenost duše za dobrobitima i savršenstvom i to je njen ugled

Potom znaj da je traženje dobrobiti od strane duše vrhunac želja onih koji se trude, potom, dobrobiti se razlikuju pa neki ljude vide dobrobitom: zuhd na dunjaluku, a neki vide da su dobrobiti zauzetost robovanjem.

Uistinu dobrobiti nisu potpune osim kada se spoje znanje i djela, pa ako postoje podići će njihovog vlasnika do najuzvišenijih stepena, i to je namjeravani cilj, a prema ljudskim namjerama dolaze odlučnosti, i moraš uzvisiti svoje ambicije ka potpunosti jer su neki ljudi stali kod zuhda a drugi su zauzeti znanjem, a rijetki su oni koji su spojili između potpunog znanja i potpunog djela.

Nije sve što se želi poželjno a ni sve što se traži ne može se naći i ne može svak ko otpočne pohvalnu stvar da je dovrši! I ne može osoba dobiti sve ono što želi kao što je rekao ebu Et-Tajjib:

Svi oni koji žele lijepe stvari ne čine ih
A ni svi radnici ne rade potpuno

Međutim, rob se mora truditi a olakšano mu je ono za šta je stvoren, a Allah, slavljen da je On, je pomagač.

Najvažnije stvari koje pomažu u iskoriščavanju vremena

Najvažnije stvari koje pomažu u iskoriščavanju vremena su: organizovanje rada, udaljavanje od praznih i beskorisnih medžlisa, ostavljanje radoznalosti u svim stvarima, druženje sa oštroumnim i pametnim mudžtehidima koji paze na svoje vrijeme i minute, čitanje vijesti o velikim učenjacima čije biografije jačaju ambicije – kao vijesti o onima koje smo naveli u ovoj knjizi – nalaženje slasti u iskoriščavanju vremena u proizvodnji znanja, uranjanje u užicima čitanja i povećanja spoznaje, čitanje i revizija informacija.

Pa te to doista upoznaje s vrijednosću vremena i razbukta u tebi želju za čuvanjem vremena i učini te da ga iskoriščavaš a ne da ga propuštaš i paziš na vrijeme a nikako da ga uzaludno protraćiš.

Vrijeme je život

Rekao je profesor, savjetodalac, Hasan El-Bena, Allah mu se smilovao: Ko doista spozna vrijeme shvatio je život, jer je vrijeme život. A rekao je fakih, pjesnik i književnik Amare El-Jemeni, koji je preselio na ahiret 569 h. Allah mu se smilovao, u svojoj kasidi koja se

nalazi u njegovoj biografiji u knjizi 'Vefejatu-l-a'jan' koju je napisao kadija ibn Hallikan.

Ako je kapital tvoj život, pazi
Da ga ne udijeliš u nečemu neobaveznom
Između smjene noći i dana je bitka
Napada nas njegova vojska čudnovato

I rekao je egipatski pjesnik i književnik Ahmed Ševki, Allah mu se smilovao:

Otkucaji srca govore čovjeku
Doista je život minuti i sekunde
Ostavi za sebe poslije smrti spominjanje
Spominjanje čovjeka je drugi život

Govor Hafse, sestre Muhammeda ibn Sirina: Rad bude samo u mladosti

Stvarni životni vijek je u doba mladosti, jer je mladost trg djela i privređivanja kao što je ona trg proizvodnje i davanja, tada je snaga potpuna, ambicije su visoke, a bolesti, oboljenja i zauzetosti su rijetke. Hafsa, sestra Muhammeda Sirina, žena iz generacije tabi'ina, bila je govorila: O skupino mladića, iskoristite svoju mladost, jer doista nisam vidjela rad osim u mladosti.

Rekao je imam En-Nevevi u prepunom predgovoru svoje velike knjige 'El-Medžmu"

Onaj koji uči mora iskoristiti privređivanje u vremenu kada je slobodan i aktivan, u stanju mladosti i

snage tijela, u vremenu kada naviru ideje i misli i kada je zauzetost drugim stvarima mala, prije nego se pojave razlozi besposlenosti.

Govor imama Ahmeda: Nisam poredio svoju mladost osim s nečim što je bilo u mom rukav i što je ispalo

Doista dug životni vijek brzo prolazi dan po dan, mnogo je onih koji zaboravljaju da ono brzo prolazi i da se ne vraća, zanemarili su njegovo iskorištavanje i okorišćavanje od njega, mislili smo da dugo traje i sporo prolazi, a njegova suština nije takva, rekao je imam Ahmed ibn Hanbel, Allah bio zadovoljan njime: Nisam poredio svoju mladost osim s nečim što je bilo u mom rukavu i što je palo! A živio je 77 godina. A mladost iako se produži ide, a život iako je dugačak, kratak je, smilovao se Allah onom ko je rekao:

Ezan se uči kada se rodi dijete
A namaz ostavljajmo do smrti
Ovo je dokaz da njegov život prolazi
Kao što je između ezana i namaza

Raširenost lijenosti uma u redovima učenika danas

Žalosno je da se danas rasprostanila lijenost uma kod učenika i prevladao je kod njih rahatluk i odmor nad trudom i radom, raširio se udoban život, koji je postao cilj od ciljeva kod njih, uživanje je postalo cilj njihovih traganja i nije im preostalo vrijeme za učenje i

privređivanje, pa je njihovo stanje počelo da liči stanju kojeg je namjeravao reći imam Ahmed b. Faris Er-Razi, jezičar, rodio se 329 h. a prelesio je na ahiret 395 h. Allah mu se smilovao, u govoru:

Ako ti pričinjava tjeskobu vrelina ljeta
Tvrdoća jeseni i hladnoća zimi
A uživaš u prelijepom vremenu proljeća
Reci mi, kada ćeš učiti?

El-Alusijju unuk i njegova žestoka pažnja za učenjem i znanjem

Veliki imam, književnik, ebu El-Meali Mahmud Šukri El-Alusijju El-Bagdadi, unuk, koji je preselio na ahiret 1342 h. Allah mu se smilovao, bio se odklikovao žestokim trudom i pažnjom za vremenom, pa ga nije udaljavala od dersova žestoka vrelina niti zimska hladnoća, i mnogi njegovi učenici su bili izloženi zbog njihovog kašnjenja na termin dersa, prigovaranja i žestokom kritikovanju.

Rekao je o njemu njegov učenik imam šejh Behdžetu-l-Eseri: Sjećam se da nisam otišao na njegov ders jednog teškog dana, kada je duvao žestoki vjetar a kiša jako padala, pa je bilo veliko blato, pomislio sam kada sam vidio to da neće doći u školu, pa kada sam otišao drugi dan na ders, počeo je govoriti srdito:

Nema dobra u onome koga sprečava vrelina i hladnoća

Ti si u starosti više zauzet i slabiji si nego u svojoj mladosti i djetinjstvu

Neki ljudi maštaju da će biti slobodni u budućnosti od rada i da će biti potpuno slobodni od tuge i smetnji i da će u budućnosti biti slobodniji nego u prošlosti u mladosti, međutim, realnost koju vidimo je potpuno drugačija od toga. Dragi brate, obavijestit ću te o vijestima onih koji su dostigli starost:

Svaki put kada postaneš stariji tvoje odgovornosti postanu veće i tvoje veze s ljudima se povećavaju, vremena imaš sve manje, a tvoja energija se smanjuje, pa je vrijeme u starosti tjesnije, a tijelo u njemu je slabije, zdravlje je manje, a ktivnost slabija, obaveze i poslovi u njemu su veće i jače, iskoristi vrijeme svojeg života u povoljnoj prilici, ne veži se za nevidljivo i nepoznato, svaki trenutak tvog života ispunjen je njegovim poslovima, djelima i iznenađenjima.

Neki ljudi ukazuju na nedostatak sretnih dana i na mnogobrojnost tužnih dana:

Govore da je vrijeme dva dana
Dan sreće i dan tuge
Nisu pogodili jer je vrijeme jedan dan sreće
A tužni dani su prepuni iznenađenja

Mladost može biti vrijeme truda i naslađivanja a starost može biti vrijeme slabosti i tuge

Rad i trud, snaga i slava, ostvarivanje ciljeva, čistoća naslađivanja, mogu biti u godinama mladosti, a nikako u godinama starosti, jer je starost vrijeme bolesti i

oboljenja, tuge i žalosti, a rekao je istinu onaj koji je kazao:

U mladosti čiji je ishod slava nalazi se slast
A nema slasti u starosti

Kada je sustigla starost i njene bolesti ebu Usmana El-Džahiza, poznatog književnika, spjevao je ova dva stiha kukajući i bolujući od starosti, slabosti i bolesti koja ga je učinila nepokretnom:

Da li se nadaš, a ti si starac
Da budeš kao što si bio u danima mladosti
Doista te je prevarila duša
Poderana odjeća nije ista kao nova

Ne budi besposlen u stvarima dunjaluka ili stvarima ahireta

Razuman, uspješan čovjek, je onaj koji ispunjava svaki trenutak i sekundu svog trenutnog života i vremena koristima i dobrim djelima, a Umer b. El-Hattab, Allah bio zadovoljan s njime, je mrzio nezaposlenost, dangubost i gubljenje vremena beskorisno! Pa je rekao: Doista mrzim da vidim nekoga od vas besposlenim u stvarima dunjaluka i u stvarima ahireta!

Vrijeme je najskuplje što imamo a najlakše ga potrošimo

Allah se smilovao časnom veziru imamu, fakihu, književniku: Jahja b. Hubejre, El-Bagdadi, El-Hanbeli,

rođen je 449 h. a preselio je na ahiret 650 h. bio je imam ibnu-l-Dževzija, kada je rekao:

A vrijeme je najdragocenije što ti je povjereno na čuvanje
A vidim ga najlakšim tebi za trošenje

Članak profesora Ahmeda Emina o čuvanju vremena i tragovi njegovog neiskorišćavanja

Zaustavio sam se kod članka Ahmeda Emina, egipatskog pisca i književnika, preselio je na ahiret 1373 h. Pod naslovom 'slobodno vrijeme' koje je prenio u svojoj knjizi 'Fajdu-l-Hatir' pa sam vidio da je taj članak odgovarajući da završim ovu moju knjigu, u skraćenoj verziji s promjenama i s povećanjem lahkih riječi, nadajući se da će se ljudi okoristiti njime

Rekao je: 'Milioni učenika provode vrijeme od četiri mjeseca ili pet kući na ljetnjem raspustu, pa da li se pitaju roditelji kako prolazi ovo dugačko vrijeme u onome što im vraća koristi u njihovim tijelima, umovima, moralu i njihovim zemljama? A u kućama je pola broja ummeta sastavljeno od žena, pa kako provode i u šta provode svoje slobodno vrijeme?

Pa ako je vrijeme primarno sredstvo u dobijanju novca i sticanju znanja i zdravlja, pa koliko smo propustili od svega toga?! Koliko je samo vijekova potrošeno besposleno?! Nije se radilo ni za dunjaluk niti za ahiret!

Od posljedica gubljenja vremena je gubljenje mnogo izvora za imetak, mogli su se upotrijebiti da nije bilo gubljenja vremena i neznanja u njegovoj upotrebi,

koliko je samo neobrađene zemlje mogli biti obrađeno, koliko je samo fabrika moglo da se izgradi i koliko samo različitih organizacija da se formira i razvije i pokrene samo s jednim dijelom slobodnog vremena.

Od posljedica gubljenja vremena u ovom našem svijetu je mnogo knjiga koje se ne čitaju, zadovoljstvo s neznanjem, i ne postoje duše koje boluju zbog neznanja! Međutim, tijela se okreću rahatluku. Stvar u svijetu novca je kao stvar u svijetu knjiga, postoje ljudi koji se zadovoljavaju s malo i zadovoljavaju s lahkim, spavanje na poslu, rad je postao rutinski i ne poziva na trud niti se zamara razmišljanjem. Potom, postoje ljudi koji razmišljaju umorno i otvaraju put marljivim strancima koji znaju kako da iskoriste svoje vrijeme.

Ne mislim pod čuvanjem vremena potpuno ispunjavanje vremena s radom, niti da život u potpunosti bude ispunjen trudom i naprezanjem, bez odmora u njemu i veselosti, niti da bude namršten i namrgođen da se ne smije ni ne raduje, naprotiv želim da slobodno vrijeme bude manje od vremena rada i zaposlenosti i da slobodno vrijeme ne bude osnov života a vrijeme rada i zaposlenosti da bude njegova osnova i strana.

Naprotiv, želim više od toga: želim da slobodno vrijeme bude potčinjeno naredbi razuma kao što je to vrijeme rada, mi dok radimo radimo za cilj, i moramo okrenuti slobodno vrijeme k nekom cilju isto, ili zbog neke zdrastvene koristi kao što su sportske dozvoljene igre, ili zbog duševnog naslađivanja kao što su naučna čitanja, ili zbog hranjenja duše s učenjem Kur'ana, hadisa, i obavljanjem nafila koje su pokornost i ibadet.

A što se tiče toga da cilj slobodnog vremena bude ubijanje vremena, doista to nije dozvoljeno jer je vrijeme

doista život, pa je ubijanje vremena zapravo ubijanje života! Oni koji troše svoje dugo vrijeme u bacanju kocke ili u igranju šaha ili u igri ili u zabavi, ta doista to nije dozvoljeno zato što ne rade za cilj s kojim se zadovoljava razum, a isto tako oni koji provode svoje vrijeme u kafanama i klubovima kao i na putevima ne traže ništa drugo osim ubijanje vremena kao da je vrijeme neprijatelj od njihovih neprijatelja.

Ključevi lijeka ovog problema su: ubjeđenje da čovjek može da promijeni stvari koje voli i mrzi onako kako on hoće, može promijeniti svoj ukus kao što želi, može oprobati stvari koje nije ranije oprobao i može mrzjeti stvari koje je ranije volio, a u mogućnosti većine ljudi – ako ojača njihova želja – jeste da podijele svoje slobodno vrijeme na ono što im zdrastveno, umno ili vjerski koristi.

A žalosno je da je većina ljudi ubijeđena da je čitanje lahkih priča i jeftinih časopisa dovoljna hrana njihovim umovima, odjednom ih progutaju i zadovoljavaju se s njima kao umnom naslađivanju, a to nije ništa drugo osim opojno sredstvo za um ili ono što bude ljudske porive i strasti. A malo strpljivosti i snaga želje učinit će učenika ispravnim i spremnim za ozbiljno učenje i korisno čitanje.

Svako obrazovan može pokrenuti u sebi želje za nešto ozbiljno u nauci od poznatih nauka, proučavat će to, širiti svoje znanje o tome i specijalizirati se za to, svejedno da li se radilo o književnosti, životinjama, biljkama, mehanici, historiji nekog doba ili bilo koju vrstu od vrsta ljudske spoznaje. Potom, njegova želja će postati jača u tome, zatim će odrediti dio od svog dana za svoje učenje i proučavanje.

Dakle, ko bude uradio to preobrazit će se u drugog čovjeka, postat će jak u nekoj nauci od nauka, bit će poštovan, koristit će sebi, sinovima svoje vrste i ostalim.

Dakle, ummet će biti bogat sa svojim sinovima u svim granama nauke, spoznaje i umjetnosti, oslonit će se na svakog od njih u onome za šta je od specijalizovan od strana života.

Dakle, ljudi će na svojim medžlisima govoriti o velikim stvarima, njhove misli i ideje će biti uzvišene, osvježit će svoje živote, uzet će jedni od drugih kulturu, nauku, književnost, ahlak i poštovat će vrijeme.

Dakle, kultura će se podići, umovi raširiti, život uzvisiti, snaga povećati, a putevi života će biti olakšani i napredovat će.

Tade će ljudi osjetiti da moraju hraniti svoje umove kao što hrane svoje stomake, jer nema života njima bez hrane, niti hrane bez čuvanja vremena, njegovog iskorišćavanja i uzimanja najvećih koristi od njega, tada će se uzvisiti zajednica i njeni stanovnici u stanju, idejama, industriji, proizvodnji, davanju i raznim koristima.

Učini tvoje ciljeve takvim da stalno sebe pitaš: Šta si uradio u slobodnom vremenu? Da li sam privrijedio zdravlje, ili novac, ili znanje, ili korist za sebe ili nekog drugog? I pogledaj da li se tvoje slobodno vrijeme potčinilo tvom razumu? Da li si potoršio tvoje vrijeme u pohvalni cilj? Ako bude tako uspio si, a ako ne, onda pokušavaj sve dok ne uspiješ.

Strpljivi će ispuniti svoje potrebe
I ući će onaj što kuca na vrata dugo

Ostavi malo vremena svakog dana za nešto određeno i promijenit će se tok tvog života, a to će te učiniti ispravnim više nego što možeš zamisliti i uzvišenijim nego što zamišljaš.

Doista ummet živi jednu desetinu od onoga što treba da živi ili čak manje od toga!! Svejedno da li se radilo o proizvodnji novca ili kulturi uma, ili zdrastevnom stanju, a preostali život je uništen i propao u lijenosti ili dandubosti! Ili je izgubljen između bacanja kocke i šaha, igre i zabave! Ili u ničemu! I nedostaje mu ništa drugo da bi živio kako treba osim saznanja kako da ispune vrijeme i kako da ga potčine šerijatu i razumu.

Vrijeme je život i skupocjenije je od zlata

I rekao je profesor Hasan El-Bena, Allah mu se smilovao, u svojem članku pod naslovom 'Vrijeme je život'

Rečeno je: Vrijeme je od zlata!! Ovo je ispravno ako njegovu vrijednost uporeďujemo s materijalnim vrijednostima za one koji njegovu vrijednost ne procjenju drugačije osim s ovim, međutim, vrijeme je život, za one koji gledaju dalje od toga.

Čovječe, da li je tvoj život u ovom postojanju nešto drugo mimo vremena koje prolazi između rođenja i smrti? A zlato nestaje, ali možeš doista zaraditi mnogo više nego što si izgubio, a vrijeme prolazi i nestaje, međutim, ne možeš ga vratiti niti povratiti!!! Pa je vrijeme, dakle, skuplje od zlata i skuplje od bisera, skuplje od svih dragulja i sve robe jer je vrijeme zapravo život.

Vrijednost vremena

Uspjeh se ne zasniva samo na preciznom planu i na odgovarajućim uslovima, naprotiv uspjeh se zasniva na odgovarajući trenutak također, a ljudi su bili oprezni od preranog i prekasnog mišljenja, a uspjeh bude s činjenjem djela u odgovarajućem trenutku.

وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ {20}

"Allah određuje dužinu noći i dana." (El-Muzemmil 20).

I zato su ljudi koji su nemarni najviše izloženi propasti i gubitku. Rekao je Uzvišeni:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيراً مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَّ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَّ يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَّ يَسْمَعُونَ بِهَا أُوْلَـئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُوْلَـئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ{179}

"Mi smo za džehennem mnoge džinnove i ljude *stvorili; oni pameti imaju – a njima ne shvaćaju, oni* oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori - oni su zaista nemarni." (El-A'raf 179)

Od najljepših slika u kojoj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, objasnio vrijednost vremena je:

((ما من يوم ينشقّ فجره إلا وينادي: يا ابن آدم، أنا خلقٌ جديد، وعلى عملك شهيدٌ، فتزوّد مني، فإني لا أعود إلى يوم القيامة)).

"Nema dana kada se njegova zora pojavi a da ne zove: o sine Ademov, ja sam novo stvorenje i

svjedok sam tvojem djelu, uzmi od mene, doista se ja neću vratiti osim na Sudnjem danu."[3]

Dakle u postojanju nema ničeg skuplje od vremena, i doista se vremena razlikuju u svojim dobrima i bereketu, pa je neki sat većeg bereketa od drugog sata, i neki dan je bolji od drugog dana, i neki mjesec je pleminitiji od drugog mjeseca.

I doista je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, ukazao na vrijednost vremena i na metod okorišćavanja od njega, u onome što je prenijeto od njega u mnogim hadisima, ukazujući da je ***"vjernik između dva straha: između vremena što je prošlo, ne zna kako će biti pitan za to i između vremena koje će tek doći, ne zna šta mu je Allah odredio u njemu."*** Pa neka rob uzme od sebe za sebe, od svog dunjaluka za svoj ahiret, od svoje mladosti prije svoje starosti i od svojeg života prije svoje smrti.

Pa dragi brate, iskoristi vrijeme, doista je vrijeme kao sablja, ostavi odgađanje doista nema veće štete od toga, traži od Allaha uspjeh za primljeno djelo i za preostalo vrijeme.

Molim Allaha da nas potpomogne i da potpomogne tebe plemeniti čitaoče u čuvanju vremena i njegovom ispunjavanju dobrim djelima i korisnim znanjem, i molim Allaha da nas učini od onih koji znaju vrijednost vremena i života, od onih koji neće propasti kao što neće propasti ni njihovi narodi i zemlje, doista su to oni koji su upućeni.

---

[3] Bilježi El Bejheki ' Eš'Šuabu', hadis mursel

Sadržaj

Vrijednost vremena

Vrijednost vremena